

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

12

REDEVOERING

TEGEN DE AENNEMING

DER

VIER-EN-TWINTIG ARTIKELEN.

100

•

REDEVORING

TEGEN DE AENNEMING

DER

VIER-EN-TWINTIG ARTIKELEN;

UYTGESPROKEN IN DE ZITTING

VAN DE KAMER DER VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

VAN DEN 16 MEERT 1839,

DOOR A. GENDEBIEN,

AFGEVEËRDIGDEN VAN BERGEN.

BRUSSEL,

DRUKKERY VAN J.-H. DEHOU,

GOOT STRAET, N° 4.

1839.

REDEVOERING

TEGEN DE AENNEMING

DER

VIER-EN-TWINTIG ARTIKELEN ;

UYTGESPROKEN

DOOR A. GENDEBIEN,

VOLKSVERTEGENWOORDIGER VAN BERGEN.

Mynheeren,

Myne staetkundige loopbaen begon in 1813. Nog jong zyn-
de, had ik de verwaendheid niet mynen naam onder myne
daden te schryven, doch ik werkte reeds voor bekware, ,
ik begon van toen af het land te verdedigen tegen een systeem
hetwelk gemakkelijk te voorzien was, tegen de ongelukken
waervan de teekens van op dit tydstip zeker waren.

In 1823 verliet ik eensklaps de staetkundige loopbaen,
verontwaardigt over de zwakheid dergene die zich zonder
tegenstand onderworpen hadden aan eene der daden die het
meeste bygedragen hebben tot den val van Willem, het be-
sluyt hetwelk willekeuriglyk de zoo genoemde nationale of
hollandsche taal aan de zuidelyke provincien opleyde.

Ik voorzeyde toen dat die daed van zwakheid ons eens van
lafhertigheid zou doen beschuldigen; ik voorzeyde toen dat
die onregtveerdige daed, aan de welke men den moed niet had
wederstand te bieden, eens den val van Willem zou te wege
gebragt hebben: het was voor myne oogen niet meer dan een
vraagstuk van tyd en goede gelegendheid; ik onderwierp my
en wachtte..

Mynheeren, ik heb in deze wereld geene rust en welvaert gehad, dan te beginnen van den 3 january 1823, als wanneer ik alle denkbeelden van inwendige staetkunde verlaten heb.

Ik was gelukkig, stil in myne familie en in myn ambt, tot op het eynde van 1827. Alsdan, de mogelykheyd ziende, myn land te hulp te komen, begreep ik niet juist, doch ik onthaelde met gretigheyd een gelukkig denkbeld, een dier denkbeelden die de gedaente der natien veranderd: *de vereeniging*, de vereeniging van alle partyen. Het is aen den achtingswèrdigen heer Plasschaert, dat dit denkbeld, zoo heylzaam in zynen oorsprong, toebehoort; hy had de goedheyd my zynen jongen vriend te noemen, ik ben het die het eerst dit denkbeld verspreyd heb. Tot myn ongeluk en tot het ongeluk myner familie, trad ik weder in den stryd, in de staetkundige loopbaen.

Sedert dien was er voor my geene rust meer; ik ben achtervolgt geweest door de lastering der eerlooze gesoldeerden van den koning Willem, achtervolgt door ik weet niet welken argwaan van gedurige zamenzweringen aen de welke ik nooyt gedacht heb. De onwenteling is gekomen in het midden dier groote ongenoegens, na het al te ruchtig procès van de Potter, die my hyna het leven gekost heeft.

Sedert dien was ik nog niet gerust; niets heeft, tot op den dag van heden, den loop der betaelde lasteringen kunnen tegenhouden; niets is my de opofferingen komen vergelden welke ik gedaen heb. Ik beklag die niet voor wat my betreft, maer ik heb het regt die te beweenen voor myne familie. Ik bedrieg my, ik zou ondankbaer wezen indien ik geene volle regtveêrdigheyd aen myne medeburgers verschaft: Niet tegenstaende de lasteringen en de schandelyke intriegens waarmede het gouvernement dat ik heb helpen oprigten, my gedurig achtervolgt heeft, hebben myne medeburgers my regt verschaft, door my steeds in deze kamer te zenden.

Alvorens deze bank van somtyds pynlyke werkzaamheden te verlaten, gedooft, myne waerde medeburgers, dat ik U de uytdrukking myner dankbaerheyd aanbiede, voor de herhaelde blyken van vertrouwen welke gy my gegeven hebt; doch wy zyn elkander niets meer schuldig, want hebt gy my met uw mandaet vereerd, ik heb my van hetzelfde gekweten met vlyt, met volherding, en, ik durf het zeggen, met eer en opregtheyd.

Het is voor de laetste mael dat ik het woord neem in deze kamer, wilt my dus aenhooren met eenige goedheyl, met geduld; indien hetgebeure dat ik in de beraedslaging eenige bitsige woorden werpe, ik ontken te voren alle toepassing, alle persoonlykheyl. Over acht jaren was ik even onverbiddelyk voor de mannen als voor de zaken; aldan verbeeldden de mannen een systeem, grondstelsels die ons tot het noodlot moesten brengen hetwelk ons thans drukt, en die ons eens zal verpletten.

Heden dat gy niet doet dan de vruchten verzamelen des grondstellingen, vertegenwoordigt door die mannen welke ik steeds bestreden heb, zal ik my slechts met de zaken bezig houden. Indien ik somtyds van persoonen spreek zal dit zyn als van volbragte daedzaken, en geenzins als persoonlyke aenzendingen.

Den afstand van Limburg en Luxemburg, ofschoon voor lang reeds voorzien door alle de mannen van goede trouw, is niet te min pynelyk voor my. Hy heeft altyd op myne ziel gewogen even als eene nachtmare (cauchemar); maer ik dacht niet dat men by alle de smart die zich aen zulk eene scheiding hecht, nog iets zielgrievender, nog iets schandelyker, nog iets onteerender voor myn land zou voegen. Men moest aen de schande die zich aen iedere lafhertige daed hecht, de wreedste en de onnoodigste te leurstelling voegen. Over vier maenden had ik den moed u te verwittigen van den rol welken men u deed spelen, van den uitslag die u verwachtte; myne stem was magteloos. Ik zeyde u toen: Neemt acht dat men eens de gansche kamer niet beschuldige zoo weynig klaerziende, zoo onredelyk geweest te hebben als de majoriteyt die het land het schandelyk verdrag van 1831 opleyde.

Myne woorden werden niet begrepen, men noemde dezelve vreesachtig, men dacht my vooringenomen te zyn met ik weet niet welke gedachten, welk achterdenken. Nogtans ik zeyde het u toen zoo als ik het u heden zeg: mynen weg is lang bepaeld, de regte linie die ik altoos gevolgt heb, zal niet bnygen; ik zal tegen het traktaat stemmen, tegen den afstand van Limburg en Luxemburg. Maer alle de mannen welke zich zoo moedig, zoo krygshaftig, en te gelyker tyl zoo blind toonden, die zelfs de oogen niet wilden openen, noch niets wilden aenhooren, zullen den rug keeren, zeyde ik,

wanneer het oogenblik zal gekomen zyn om de comédie te doen ophouden. Het is geen verwyf dat ik doen, maer ik neem akt myner woorden, over vier maenden hier en elders uytgesproken. Ik verwittigde over vier maenden van het gene nu gebeurd; ik had eene achtjarige ondervinding. Heb ik in 1831 in het congrès het zelve niet gezeyd, wanneer mannen, welke zich bekwame staets-mannen noemden, zich alleen in staet verklaerden de omwenteling te voltooyen, welke andere begonnen hadden, maer die zy onbekwaem waren te voltrekken; wanneer deze mannen, wiens gedachten ik echter niet wil verdenken, zich vleyden ons eene nationaliteyt te maken, eene *dynastie* te vormen, wanneer zy zich vleyden de omwenteling te sluyten, haer te sluyten door de geheelheyd van het grondgebied te handhaven, haer roemryk te sluyten? Zie hier wat ik hen den 1^{en} juny 1831 antwoordde: « Het ministerie wil ons in eenen noodlottigen kring storten, gy zult er niet uytgeraken dan door eene *mystificatie* of bedodding, door de aenneming der protocollen. He wel! ik verklaer het, indien deze daed volbragt wordt, ontken ik Belgen! » Ik werd alsdan blootgesteld aen duyzende aenrandingen, zoo als alle minoriteiten in deze kamer en in het congrès; wy waren *réunionisten*, franschen-bewonderaers, regeringloozen, wy wilden niet dan de omkeering van gansch Europa,

Den 2 juny, dargs na myne eerste voorzegging, na lang op alle deze aenrandingen geantwoord te hebben, eyndigde ik myne redevoering met deze zinsnede: « Men moet, mynheeren, het vraagstuk op eene duydelyke wyze stellen. Men stelt u thans voor den prins van Saxe-Cobourg te kiezen; te gelyker tyd vraegt men u het gouvernement te bemagtigen onderhandelingen te mogen aengaen, en wanneer er twee of dry maenden met onderhandelen zullen verlopen zyn, zal men u komen vragen of gy Luxemburg wilt koopen *door den lafherligen afstand van Limburg*. » Ziedaer wat ik u den 2 juny 1831 zeyde. « Men zal u komen vragen of gy Luxemburg wilt koopen *door den lafhertigen afstand van Limburg*.

» Dat men stontelyk de kwestie stelle, zeyde ik; ik zal voor deszelfs oplossing niet achteruyt deynzen. Dat men het zegge: wilt men de aenneming der protocollen? de natie zal neen antwoorden. Wilt gy Luxemburg koopen door Limburg te verlaten? De natie zal neen antwoorden. Ik, vertegenwoor-

diger der natie, ik ook zal neen zeggen. Dat men zich nogtans uytdrukke, en ons niet wikkele *in onderhandelingen zonder uytkomst.* »

Ziedaer wat ik de eer had den 2 juny 1831 in het congrès te zeggen. Het komt my voor als of deze woorden nog maer van gisteren waren. Ik heb de mystificatie voorzeggd; niemand van u, zelfs degene welke thans voor de splitsing stemmen, zelfs degene welke de majoriteyt uytmaken, twyfelen niet of wy zyn aen eene schandelyke en wreede mystificatie gekomen. Ik heb voorzeggd dat gy Luxemburg niet zoudt hebben dan door den lafhertigen afstand van Limburg, dit zult gy morgen of overmorgen gaen verwezenlyken!

Ik heb gezegd in 1831: Gy gaet u in eenen noodlottigen kring wikkelen, in onderhandelingen zonder uytkomst. Gy zyt er reeds gekomen en door welke schandelyke omwegen?

Eh wel, mynheeren, deze bedodding of mystificatie zal de laetste voor u niet wezen, maer zy zal de laetste voor my zyn. Gy zult er nog wel andere onderstaen.

Maer, mynheeren, in alle deze oogverblindery welke men sedert vier maenden op zulk eene lage wyze speelt, welk was toch het vaste plan dat door onze gouvernementsche kolossen moet verwezenlykt worden? Het was, zegt gy, om de conferencie te verblinden en de vereeniging af te wachten der fransche kamers, waarvan men iets voordeeligs verwachtte. De conferencie verblinden! dat is onwaerheyd: ik zou een byzonder gesprek kunnen aenhalen, van over lang, waer in men aen vreemde afgezanten, die zich over den gang van het gouvernement schenen te ontrusten, zeyde: « Laet ons doen, het is den eenigsten middel om de geestdrift te bedaren; het is eene zeer harde bewerking voor een volk van zich zelve te morcelleren (splitsen); men moet den tyd geven om de driften te stillen en om de noodzakelykheyd der onderwerping te doen geboren worden. »

Men wilde, zegt men, de conferencie verblinden, haer misleyden? Het is slecht voor eene zedelyke natie degene zoeken te misleyden welke men voor hare beslissers heeft genomen. Dit is eene daed van trouwloosheyd die in Belgien niet nationaal is. Gy wilde, zegt gy, de conferencie misleyden? Neen, gy wilde ons misleyden, gy wilde u zelve bedriegen, want gy wist dat sedert de eerste vergadering der conferencie

er klaerlyk en onwederroepelyk besloten was geworden , niet alleen dat het vraagstuk des grondgebieds zou blyven zoo als het in 1831 bepaeld was , maer zelfs dat men des aengaende geen en nieuwen protocol zou geopend hebben. Gy wist het zeer wel , gy zoudt het niet durven loochenen.

Gy hebt gezegd , om uwe omkeering (volte-face) te verschoonen , dat gy eensklaps door Vrankryk en Engeland verlaten zyt geworden ! Maer. mynheeren , nimmer heeft eenen engelschen of franschen minister u de minste hoop gegeven om Limburg of Luxemburg te behouden ! Gy beschuldigt de vreemde ministers , en M. Molé heeft u sedert de maend april of mey geloof ik , op eene stellige wyze verklaerd (ik weet dit van hem zelve niet , maer iemand die het nyt zynen mond heeft vernomen heeft het my herhaeld) : dat onze schuld zou verminderd , maer dat ons grondgebied zou gesplitst worden.

Gy wilde , zegt gy , invloed in de fransche kamers winnen , hare byeenkomst afwachten ; gy wilde u steunen op den vaderlandschen geest welken gy van de fransche kamers verwachtte ? Maer wat hebt gy gedaen om de fransche kamers te verwittigen over den wreeden toestand van Belgien ? Wat hebt gy gedaen om huanne deelneming aen te porren , om ons gevaer aen te toonen ? Gy hebt niets gedaen , of liever gy hebt geheel het tegendeel gedaen van hetgene gy moest doen. Gy hebt de handen geleend aen de dobbele mystificatie die in Vrankryk zoo wel als in Belgien begaen is geworden.

Het fransch ministerie had van de conferencie bekomen dat men geheym zou houden tot na het adresse der kamers , den protocol die verondersteld zou zyn *ad referendum* geteekend te wezen , ten eynde den tyd te hebben de fransche kamers te misleyden. Deze slinksche wegen moest gy aen de fransche kamers bekend gemaekt hebben. Hadt gy in uw gewaend systeem ter goeder trouw geweest , dan kondet gy dezelve zoo wel als wy allen ontdekt hebben. Er is niet eenen mensch in Belgien en in Vrankryk , die niet aenstonds het doel geraden heeft van de vertraging der onderteekening des verdrags te Londen ; het was ten eynde den zoo gemakkelyken middel te hebben , om aen de fransche kamers te zeggen het geen zoo dikwyls en met zoo veel misbruyk hier gezegd wordt : « Het ministerie kan zich niet verklaren , er is geen geteekend verdrag , de onderhandelingen zyn nog niet ten eynde , den protocol is nog open , enz. »

Waerom zeyde men aen de fransche kamers niet : Men bedriegt u, men wacht tot dat uw adresse geteekend zy om ons vervolgens te splitsen, om het schandelyk vonnis uyt te voeren dat het fransch gouvernement zich schaemt ondertee-kend te hebben!

Indien gy dacht het niet regtstreeks aen de fransche kamers te kunnen laten weten, waerom hebt gy het hen dan niet indirectelyk bekend gemaekt, door aen de belgische kamers de wanhopige mededeelingen te doen, welke gy niet gedaen hebt dan na de opschorting der fransche kamers?

Men wilde, zegt men, de uytwerking afwachten van de vaderlandsliefde der fransche kamers, en let wel : den 31 ja-nuary, om 1 uer des morgens, ontvangt den voorzitter van de kamer der afgeveêrdigden van Vrankryk eenen brief van het cabinet des konings, door denwelken hem belast wordt de kamer op denzelfden dag, om 1 uer des namiddags, in eene buytengewoone zitting te vergaderen. En waerom deze buytengewoone vergadering? Om de ordonnancie te hooren lezen die de opschorting der kamer bepaeld. Waertoe diende dezen maetregel? Opdat de fransche kamers niet zouden ge-protesteerd hebben tegen het verslag den 1^{en} february door den belgischen minister voorgelezen. Gy wachtte dus, zegt gy, belgische ministers, de ondersteuning der fransche kamers; en gy wacht het eynde der beraedslaging van het adresse, gy wacht zelfs tot dat zy opgeschort zyn, om aen de natie een gedeelte te veropenbaren van den rampspoed die haer gaet treffen. Ach! heeren ministers, gy weet dat wy goede lieden zyn, maer gy veronderstelt ons veel eenvoudiger dan wy zyn, indien gy denkt dat wy met den neus in uwe domme strikken zullen loopen.

Dit was nog niet genoeg : het verslag gemaekt zynde, moest men tot een besluit komen. Gy weet welke moeyte ik aen-wendde om het te verkrygen; doch den oogenblik was nog niet gekomen, men moest den tyd hebben om te intrigeren, zoo als ik het u zeyde, om de gedachten te doen veranderen en zich eene meerderheyd in de kamers te vormen. Men moest den tyd hebben den wind des hofs te doen veranderen! Het was den 1 en 2 february dat het ministerie zyn rapport zonder conclusen voorstelde, want men moest nog de kamer en het land misleyden; oordeeld nu over het looze middel dat men

gebruykte om het volk , om de kamers af te trekken van het doel waervan het ministerie nooyt was afgeweken , dat het steeds trachtte te bereyken , en dat het nooyt dierf bekennen.

Den 1 en 2 february kwam het verslag , en nog dien zelve dag werd de benoeming aangekondigt van den generael Skrzynecki , als opper-generael van het belgisch leger. Men gaf hem , in het koninglyk besluit , den titel niet van opper-generael , maer men had zorg over al te doen melden dat hy bestemd was om het opper-bevel over ons leger te voeren. Wat schandelyke comédie!

Ik beken in tegenwoordigheyd dezer daed , en voor de eerste mael misschien , dat ik *dupe* was der ministeriële verrigtingen. Ik kon my deze benoeming niet verklaren , dan door een besluit van moedigen tegenstand. Inderdaed ik was *dupe* , ik beken het ; ik was zoodanig *dupe* dat ik op het punt was het besluit te nemen my by M. de Theux te begeven , om hem myne onderdanige verschooningen te maken van hem slecht beoordeeld te hebben. (Algemeen gelach.)

Ik heb altoos goede trouw in myn gedrag gesteld. Ik dacht met goede trouw , en als ik u over vier maenden zeyde : M. de Theux bedriegt u ; Toen , dat gy vertrouwen in hem stelde , zeyde ik : hy bereyd u eene wreede bedodding ; markten eerbare ambtgenoten , myne staatkundige vrienden , groot gescheeuw , zy berispten myne voorzegging , zy zeyden my dat M. de Theux van goede trouw was , dat men geene bedodding of mystificatie te vreezen had. Ik dacht dat het myne pligt was eene onregtveerdigheyd te herstellen , ik was van toen af bereyd regt aen M. de Theux te verschaffen ; ik was op het punt by hem te gaen (het ware voor de eerste mael geweest), om my te verschoonen hem zoo lang miskend te hebben.

Ik twyfelde ; ik was ontevreden over my zelve ; ik verweet my myn al te groot mistrouwen. Gelukkiglyk stelde ik myn bezoek uyt tot des anderen daegs. Des anderen daegs was er niets meer dan eene nieuwe bedodding ; des anderen daegs melde den *Moniteur* reeds de in beschikbaerheyd stelling van den generael Skrzynecki en het ontslag van twee ministers. Men melde ons te meer dat het daegs te voren was dat de ministers hun ontslag gegeven hadden , daegs te voren , dat is te zeggen 24 uren voor de benoeming van Skrzynecki tot opper-generael. En bemerkt dit wel , het is juyst op het oogenblik

dat deze twee achtbare ministers zich verwyderden, juyst omdat hunne ambtgenoten het systeem des tegenstands verlaten hadden.

Dus, den 31 january, beraedslaging in den raed der ministers; ontslag van twee ministers op vyf, van twee ministers die geene verfoeyelyke comedie willen spelen; aftocht van twee ministers omdat men den weg der eer en des tegenstands verlaet.

Des anderen daegs, 1^{en} february, benoeming van den pool-schen generael, benoeming die niet alleen, in dien uystersten oogenblik, van veel beteekenis was voor Belgien, maer het was eene krachtdadige protestatie tegen de conferencie en het heylig verbond, en eene verklaring van oorlog aen gansch Europa.

En ziedaer de mannen die ons vragen welk of ons systeem is, ziedaer de mannen welke ons beschuldigen eenen buyten-sporigen oorlog aen geheel Europa te willen doen, zy die niet vreezen de gevaerlykste daed te begaen om hun stelsel van bedrog en teleurstelling nog eenige dagen te doen leven, zy die door de enkele benoeming eens generaels, zich dreygend stellen tegen over het gansche heylig verbond.

Van twee zaken eene, mynheeren: of gy zyt medepligtigen van het heylig verbond, of gy alleen verdiend het verwyt van onvoorzichtigheyd en buytensporigheyd dat gy ons steeds sedert veertien dagen toewerpt.

Mynheeren, men heeft ons zonder ophouden beschuldigt den oorlog te willen kost wat kost, den wanhopigsten en hevigsten tegenstand. Eh! mynheeren, voor u, myne achtbare ambtgenoten, die in het congrès gezeten hebt, die de noodlottige beraedslagingen der maend october 1851 bygewoont hebt, gy zyt gewoon aen de lasteringen, het is het lot der minortyten, gy antwoord er op door eenen grimlach van medelyden en gy hebt gelyk; maer voor u, myne ambtgenoten, die nog van zoo lang in deze kamer niet dagteekend, gy hebt verwonderd, verslagen moeten zyn. Maer, mynheeren, gy moest er u niet over verwonderen: wanneer men zich toelaet alles in een land in gevaer te stellen, kan men ook de gevoelens van een gedeelte der kamer belasteren. Wanneer men tot den naem des koning toe in gevaer stelt, wanneer men, om een plan van teleurstelling te verwezenlyken, wanneer men, om de conferencie en de fransche kamers te bedriegen,

zich toelaet het opper-hoofd van den staet ten toon te stellen, wanneer men hem, zoo als ik het nog gezegd heb, woorden doet uyt spreken die in den mond eens konings niet moeten zyn dan op den oogenblik van het zweërd des gevechts te trekken; wanneer ministers, niet te vreden de kamers en het land te bedriegen, zelfs den persoon des konings aanranden, moet er u dan nog iets van hunnen 't wege verwonderen om hunne verfoeyelyke bedodding ten uytvoer te brengen? Zy hebben niets ontzien: overal hebben zy *duppen* gemaekt. Zy hebben krachtdadige adressen verwekt der provinciale en stedelyke raden, der koophandel kamers en van alle andere geconstitueerde corpsen. Elk een moest er het zyne toe bybrengen, en daarna is elk een weder gedwongen geweest zyn gezegde te herroepen. Dat de kamers, dat alle de overheden, dat de gansche natie geroepen is geweest om eenen rol in dit groot bedriegers spel te spelen, begryp ik, want volgens de gedachten der ministers, is het goede volk en zyne representanten daervoor, en om de koffers van den staet te vullen, gemaekt!

Maer dat zy gingen tot den naem des konings in het spel te brengen! hieraen zou men willen twyfelden. Nogtans zyn het wel de ministers die het gouvernement in de wreede en belagchelyke positie gesteld hebben om ook zyn woord in te roepen: is het door den mond des konings niet dat zy de groote woorden hebben doen uyt spreken welke men dacht gekozen te zyn voor de roemryke spreuk van Belgien en van Belgien's koninglyk geslacht? Mogt het zoo niet wezen! want deze spreuk zou voor Belgien niet zyn dan eene spotterny, eene eeuwige schandvlek. Het zyn de ministers, wel is waer, die in den mond des konings deze woorden: *volherding en moed* gesteld hebben, en het is door den mond der ministers dat den koning ons komt melden dat wy moeten afstaen!

Wy zyn gansch bereyd de verbloeming (fiction) tot in hare uysterste perken aen te nemen; maer denkt gy dat men by het volk deze verbloeming zal aennemen? Wanneer het vergaderde land eenen koning op eenen troon ziet, en zulke woorden in zoo eene plegtige omstandigheyd hoort uyt spreken, denkt gy dan dat het hen in de gedachte komt, dat het de ministers zyn die deze woorden door den mond des konings uyt spreken? en wanneer den koning aen zulke woorden eene krachtdadige

beteekenis geeft door de wyze op de welke hy die uitspreekt, denkt gy dan dat het land nog eene verbloeming ziet? Indien gy min dorstig naer magt geweest waert, indien gy waerlyk de vrienden des konings en des lands waert, zoo als gy het zegt, gy zoudt uw ontslag gegeven hebben, gy zoudt de verantwoording der nytgesprokene woorden op u genomen hebben. Aen u de fout, aen andere de herstelling. Men had aldus het door u gedane kwaed kunnen vergoeden; wat besluyt men ook nam, het stelsel der verantwoordelykheyd was voldaan, de verbloeming bleef geheel; maer uw gedrag, uwe tegenwoordigheyd in het ministerie maekt de verbloeming onmogelyk. Vele lieden, geloof my, zullen uwe woorden achter de woorden des konings niet willen zien.

De ministers moesten dus vertrekken. Dat zy opvolgers zouden gevonden hebben, daeraen moet men niet twyfelen. Degene die ons het traktaet in 1831 opgelegd hebben, waren en zyn gansch bereyd om aen het bestuer te komen; geloof my, zy zouden gemakkelyk opvolgers gevonden hebben. Er zyn lieden voor wien het bestuer steeds aenlokkelyk is, en die altoos bereyd zyn tot hetzelfde terug te keeren. Wanneer er spraek is om gevaerlyke en belanglooze diensten aen het land te bewyzen, dan zyn er weynige menschen van goeden wil, maer als het is om een land te exploiteren, dan zyn er altyd liefhebbers.

Er is dus, Mynheeren, misslag op missleg, dwaesheyd op dwasheyd, en ik mag het zeggen, staets-misdryf, constitutionneel misdryf en dobbel constitutionneel misdryf, aengezien het tegelyker tyd den art. 1 der constitutie aenrand, die de grenzen van het constitutionneel grondgebied bepaeld, en den art. 80 die den eed des konings voorschryft. Ja, mynheeren, wilt het u herinneren: in 1831 hebben wy gevraegd, dat, aengezien den prins Leopold den troon niet wilde aenveerden, dan op voorwaerde dat wy de 18 artikels zouden aennemen, men de formule van den eed zou veranderen, te voren gedecreteerd, wanneer er kwestie was der benoeming van den hertog van Nemours, die voor medestrever den hertog van Leuchtemberg had. Wanneer men deed opmerken dat deze kandidaten niet eene voorwaerde bepaeld hadden, terwyl er hier eene was, en dat men dus ook waerborgen moest bepalen en de formule van den eed moest versterken, wat antwoorde men ons toen? Men

zeyde ons dat volgens den art. 80 der constitutie, en volgens het decreet van het congrès van den 1^{en} of 2 february, betrekkelijk den eed des konings, den koning den troon niet zou beklimmen dan na gezworen te hebben de onafhangelykheid van het belgisch volk en de geheelheid van zyn grondgebied te handhaven; dat dit voldoende was. Men zeyde ons toen, omte antwoorden aen de ongerustheden welke wy betuygden: « Maer een gedeelte des gronds afstaen, dat zou eene schending zyn van den art. 1 der constitutie, die het constitutionneel grondgebied bepaeld; toestaan aen de splitsing, dat zou niet alleen eene zwakheid, maer zelfs eene meynedigheid wezen. » Eh wel! mynheeren, ik zeg het opentlyk, indien gy den koning niet ontslaet van den eed dien hy krachtens de constitutie gezworen heeft, indien gy de artikels betrekkelyk de geheelheid van het grondgebied niet veranderd, zal er misdryf zyn tegen de constitutie, zal er meynedigheid zyn; er zal misdryf zyn tegen den art. 1, en misdryf tegen den art. 80 der constitutie; eh wel, men biedt u een middel aen, een eenvoudig en gansch constitutionneel middel, en gy weygert het? Ik was voornemens dit vraegstuk te behandelen, maer het is uytgeput geworden door den achtbaren M. Dubus, en ik zou vreezen van uweoogenblikken te misbruyken door nog op dit onderwerp terug te komen. Dit achtbaer lid heeft een zoodanig klaer bewys daergesteld, dat er niet een mensch van goede trouw is, die aen de waerheid van zyn bewys kan twyfelden, namentlyk: dat de constitutionnele magt alleen bevoegd is om het voorgestelde traktaet aen te nemen. Het is, inderdaed, zeker, dat volgens de termen van den art. 1, er een constitutionneel grondgebied is; het is zeker dat den 1^{en} art. negen provincien behelst, waervan eene Luxemburg is; het is zeker dat het verdrag er ons maer acht laet. Maekt nu zoo veel dobbelzinnigheden als gy wilt, maer doet niets van den art. 1, eerbiedigt den 1^{en} artikel der constitutie, eerbiedigt vooral den art. 80, krachtens denwelken den koning den eed verleend. Gy moet den koning van dien eed ontlasten en gy kunt het; de constitutie biedt u het middel aen, en gy twyfelt.

Indien er noodzakelykheid ware, indien er dringendenoodzakelykheid ware, dan zou ik begrypen dat gy de oogen sluyt over het inconstitutionneel besluit dat gy wilt nemen; maer gy hebt de magt om in de constitutiete blyven, en gy wilt niet.

Maer, onvoorzichtigen dat gy zyt, gy wiens kortzichtigheyd niet bespeurd wat er op eenen voet van uwen neus omgaet, ziet gy niet dat by de eerste gebeurtenis, by de eerste ontroering, alle deze grieven, welke thans door ik weet niet welke vrees verduysterd zyn, geweldiglyk en onwederstaenbaer zullen opkomen, dat gy er zult onder vernield worden?

Maer ik veronderstel, mynheeren, dat er twyfel kan zyn, ik veronderstel dat men zich kan overtuygen en doen gelooven dat 8 gelyk 9 is (want dit is het vraegstuk in hare eenvoudigste uytdrukking), ik veronderstel dat men kan twyfelen aen de noodzakelykheyd van den art. 1 der constitutie te overzien; maer, mynheeren, is het niet beter in den twyfel, en om de verwytingen te ontgaen, die eens het ministerie zullen toegevoegd worden (en, in den oogenblik eener in- of uytwendige ontroering gaet men gemakkelyk hooger dan het ministerie), ware het niet beter, zeg ik, eenen oproep aen de kiezers te doen (dit ware slechts eene vertraging van eenige weken geweest, en er ware geene vertraging geweest, indien men de wysheyd gehad had het van over zes weken te doen), ware het niet beter eenen oproep der kiezers te doen, dan de groote gevaren te weeg te brengen welke ik koom te melden?

En wat is de vertraging van eenige weken naest deze gevaren? Hoe! gy hebt den middel om wettelyk, om volgens de constitutie de opoffering te doen waertoe gy zegt gedwongen te zyn, en gy wilt de constitutie overtreden! En waerom, met welk inzicht? Den minister van het inwendige zegt ons: « Wy zyn ondersteund door de gansche natie; het belgisch volk juycht met eene aendoenlyke eensgezindheyd het besluyt toe dat wy genomen hebben. » Maer indien het zoo is, wat hebt gy dan te vreezen? De nieuwe kamer zal dan de uytdrukking zyn der algemeene eensgezindheyd welke gy zegt in het volk te bestaen, om uw gedrag goed te keuren; gy zult in de nieuwe kamer die treffende eensgezindheyd vinden, welke gy u vleydt in het volk te hebben. Konvokeerd eene nieuwe wetgeving, en indien het gevaer dat gy aenhaeld waer is, indien de noodzakelykheyd welke gy doet gelden, bestaet, dan zult gy niet alleen eene aendoenlyke eensgezindheyd, maer eene toereykende meerderheyd hebben, om het verdrag volgens de constitutionnele vormen aen te nemen. Maer indien er geen gevaer is, indien er geene noodzakelykheyd bestaet, en indien

gy door de gewoone wetgeving maetregelen doet aennemen, welke zy het regt niet heeft te stemmen, indien gy de constitutie schendt, indien gy ons aen meyneedigheyd plichtig maakt, alsdan, met de eerste ontroering, zullen deze grieven verschrikkelyk, drukkend voorgebragt worden; zy zullen tot het toppunt des gestichts (den koning) klimmen.

Wat zal men in Limburg en Luxemburg zeggen? Wat zal het krachtdadige gedeelte volks zeggen, dat zich tegen de splitsing verweert? Het zal zeggen dat men groote haest had Limburg en Luxemburg te verlaten, dat men voor niets is blyven staen, zelfs voor de constitutie niet, men zal denken (en dit zal ongetwyfeld eene lastering zyn), het volk zal denken dat den koning misbruyk gemaakt heeft van den invloed welken hy had op de kamer, waer van de hoofdstoffen hem sedert acht jaer onder de hand gebleven zyn. Ziedaer, mynheeren, wat het volk, wat de Limburgers en Luxemburgers zullen zeggen! Indien men eenen oproep aen de natie deed, indien algemeene kiezingen eene majoriteyt in de kamer bragt van twee derde der stemmen, die de onbuigbare noodzakelykheid herkende, van zich aen het gedrag te onderwerpen, dan zou er niet eenen Limburger, niet eenen Luxemburger onredelyk genoeg zyn, om zyne veroordeeling niet te onderstaen, om zich niet te onderwerpen aen de plechtiglyk bewezene wreede noodzakelykheid; maer gy handelt geheel anders, gy zult nooyt het verwyt ontgaen van de constitutie geschonden te hebben, en wanneer uwe constitutie, ten gevolge van de bedreygingen der mogendheden, aen de vrees derwelke gy thans een gedeelte van uw grongebied opofferd, in andere opzichten zal geschonden zyn, zal men zeggen dat gy het verdiend hebt, omdat zy, vrywillig en zonder noodzakelykheid geschonden zynde, opgehouden heeft eerbiedweerdig te zyn.

Ik geloof, mynheeren, dat den regten weg steeds den besten is. Den mensch die regt gaet komt tot zyn doel, terwyl hy die in omwegen loopt, zich verliest en eyndelyk in eenen afgrond stort. Met meer rede is zulks het zelve voor een vertegenwoordigt gouvernement. Gedurende de eerste maenden der omwenteling was het den regten weg, dien wy volgden; toen was er niemand die moest gevleydt, niemand die moest bedrogen worden; maer wanneer den oogenblik van den buyt (curée) gekomen is, is elk een vooruyt gesprongen, zon-

der zich te bekommeren over den weg welken hy zou volgen, aengezien hy maer deel van den buyt kon hebben; het is van daeg nog eenen dag van buyt, ja, mynheeren, van buyt..... Ik zal niet meerder zeggen, want ik zou te ver gaen!

Ik zeyde straks, dat wanneer men alles in België in gevaer gesteld heeft, men gemakkelÿk kan overgaen tot het belasten der inzichten van de kamer; ik dacht de algemeenheid der kamer te zeggen, maer ik vergat dat deze algemeenheid sedert vier maanden wat gesmolten, en minoriteit geworden is; men belastet de inzichten van de minoriteit der kamer, wanneer men haar beschuldigt een systeem te hebben van oorlog kost wat kost, een systeem van vernietiging, aengezien zy geen ander systeem heeft dan dat, hetwelk de gansche kamer over vier maanden had.

Onze tegenstrevers stellen zich niet te vrede met ons te belasten, zy eygenen zich te gelyker tyd den schoonsten, den glorieusten, den tooverachtigsten rol toe; dien van groote bevredigers van Europa! Indien zy de verstandigste zyn, ten minste zyn zy de zedigste of ingetogenste niet. Volgens het spreken onzer tegenstrevers hebben zy den vrede des wereldds in hunne handen, en het is dezen welken zy willen vaststellen, terwyl wy oorlogmakers, en niets dan oorlogmakers zyn. Er is maer een ding dat hen verlegen maekt om ons gewaend oorlogs stelsel te bewyzen: dat is te toonen waer den vyand is welken wy te bestryden hebben; tot hiertoe heb ik hem nog niet kunnen ontdekken.

In 1831, wanneer er spraek was van onze nationaliteit te vestigen (want, mynheeren, men beroemde zich toen onze nationaliteit en ons koninglyk geslacht (dynastie) te vestigen), heeft men aen het congrès duyzende vleyeryen, duyzende beloften, duyzende schitterende voorzeggingen gedaen; wy gingen ons in het land van belofte bevinden; met eenen koning verdwenen alle kwestien op eene tooverachtige wyze: « Gy zult Luxemburg hebben, zeyde men, wat zeg ik? gy hebt het reeds, behalve de vesting, welke gy niet hebben moet. » Na de kiezing eens konings moesten wy van alle de voordeelen des beloofden lands genieten, alles moest ten beste wezen, maer als deze eerste teleurstelling hare nytwerking gedaen had, kwam het oogenblik der onttooveringen en der misrekeningen: met behulp eener groote teleurstelling, de

schandelykste aller bedoddingen , met behulp eener schynbare nederlaeg , langzamerhand door de diplomatie bereyd , verdwenen alle voordeelen , verdween het ryk van belofte , en er bleef niets meer dan de droeve wezendlykheyd en eene lange reeks van teleurstellingen of mystificationen.

Alsdan , mynheeren , werd aen de kamer het verdrag der 24 artikels opgeleyd ; het was niets meer dan bedreyyingen , overweldiging , verdeeling , vernieling , algemeenen oorlog : het was noodzakelyk zich over te geven.

In 1839 heeft men ook begonnen , zoo als in 1831 , door de schoonste en krachtdadigste beloften , met de schoonste hoop om de belgische nationaliteyt te handhaven ; er was. mynheeren , eensgezindheyd in de kamer en in het land ; er heerschte overal een onbeperkt vertrouwen. En als deze teleurstelling baren tyd gedaen had zoo als in 1831. heeft men zynen toevlucht genomen tot dezelve bedreyyingen van oorlog en vernietiging.

« Men moet zich overgeven , roept men ons toe , men moet zich overgeven , gy onvoorzichtige en dwaze , die den oorlog begeert : het is noodzakelyk. Wy bekennen , wy allen die de verdeeling begeëren , wy bekennen dat het verdrag van Londen onregtveêrdig is , wy bekennen dat het verdrag schandelyk , ja zelfs barbaersch is ; wy bekennen dat onzen toestand eenig in de geschiedenis is ; maer de noodzakelykheyd , de wreede noodzakelykheyd is daer , zy haest ons , zy dwingt ons zonder redeneren afstand te doen. »

Mynheeren , men heeft reeds de gevolgen aengebaeld dier staetkundige noodwendigheden. Zy gaen somtyds zoo ver dat zy eenen vader doen besluyten het leven zyns zoons te beneemen. De geschiedenis van Belgien is daer die de daed bevestigt (beweging van oplettendheyd). Philippus den IIe, den eerloozen koning van Spanje , heeft zynen zoon don Carlos doen sterven.... Dit was eene dier staetkundige noodzakelykheden aen dewelke men ons wil gewinnen ; en waerom deed hy het hoofd zyns zoons afslaan ? Om dat don Carlos den vriend der Belgen was. De heulen van dien prins , hem tot de slagting bereydende , zeyden hem : « Laet u gebeuren , heer , het is op bevel van uw vader en voor uw welzyn ! » (Beweging van afgryzen.)

Eh wel ! mynheeren , deze tael die u doet afschrikken , is

dezelfde tael welke men hier aen onze achtbare ambtgenoten van Limburg en Luxemburg voorhoudt, men noodigt hen nyt deze tael aen hunne landgenoten voor te houden. « Wacht u wel, zegt men, de Limburgers en Luxemburgers te verdedigen, gy gaet alle ongelukken over hen trekken; wacht u wel, gy Limburgers en Luxemburgers, wacht u wel u te verdedigen, gy gaet alle onbeylen over uw land halen. Ja, Luxemburgers en Limburgers, laet u geschieden, het is voor uw grootste welzyn; het belgisch gouvernement beveelt het!

Ziedaer, mynheeren, van die staetkundige noodzakelykheden zoo als men er dikwyls by de lafhertige staets-besturen ontmoet, by de gouvernementen die hunnen oorsprong miskennen en de regels der zede schenden.

Het is noodzakelyk zich te onderwerpen, zegt men; over negen jaren heb ik voor de eerste mael van noodzakelykheyd hooren spreken, en sedert dien heb ik dit woord in alle ernstige omstandigheden hooren herhalen. Wanneer er voor my kwestie was M. de Potter te verdedigen, toen zeyden my eenige vrienden, personen zelfs myner familie: « Gy gaet u zonder nut voor het land, aen alle gevaer blootstellen; het is noodzakelyk dat men eenen man te regt stelt die steeds de rust des lands stoort. » Ik antwoordde hierop met eenen grimlach van medelyden, en ik zeyde dat ik M. de Potter zou verdedigen.

In de maend augustus 1830, voor de gebeurtenis van den 24, kwamen de agenten van eenen naburigen prins ons ook zeggen: « Wacht u wel van eene omwenteling te maken, gy zoudt verpletterd wezen; gansch Europa zou tegen Belgien optrekken; Vrankryk is niet bereyd om u te ondersteunen, Vrankryk wilt in zyne grenzen blyven; Vrankryk wilt dat alles in zyne nabuerschap gerust zy. » Ik heb geantwoord: « Geene noodzakelykheyd kan de omwenteling tegenhouden, de omwenteling is ryp; ik ken geene magt in staet haer tegen te houden, en ik denk dat elk een de magt heeft haer te volbrengen. Indien ik het niet doen, zullen het anderen doen. » Hoe dikwyls, na den 24 augustus, heeft men de noodzakelykheyd niet ingeroepen? Wanneer de gedeputeerden der Staten-Generael van de zuydelyke provincien zich te Brussel vereenigden, om met de patriotten eenen stap aen de omwenteling te doen maken, geloofden zy eenige dagen daerna aen

de noodzakelykheid van zich naer den Haeg te begeven, willende zich liever blootstellen aen de gevaren welke hen daer wachtte, dan de grootere gevaren van Brussel te trotseren. Verscheyde van ons zeyden ook : « Het is noodzakelyk dat wy ons tydelyk overgeven; wy kunnen niets met de wapens, wy kunnen niets door geweld, wy zullen alles in den Haeg vereffenen. Laet den prins Frederik met zyn leger inkomen, hy zal slechts de militaire posten bezetten en niets meer. Het is beter dat alles met stilte vereffend wordt. »

Wy antwoordden ook door eenen grimlach van medelyden, en wy hadden gelyk, want was den prins Frederik den 10 of den 12 september gekomen, hy zou er gebleven hebben.

Later zonden wy eene deputatie naer den Haeg om onze afgeveërdigden aen te sporen die stad te verlaten en in Belgien weder te keeren, aengezien de slechte trouw van den koning Willem oogenschynlyk was. Degene aen wien wy deze deputatie zonden, onthaelden haer met de volgende woorden : « Maar wykt toch : het is voor u niet meer dan eene kwestie van eygen-liefde; men moet aldus, voor eene kwestie van eygen-liefde, met de rust en den voorspoed eens lands niet spelen. Wykt, en alles zal binnen veertien dagen in den Haeg vereffend zyn; indien gy wederspanning zyt, zullen de besluyten door de beyde kamers genomen, zonder kracht zyn, en wy weten dat zoo haest de besluyten zullen genomen zyn, zy door de wapens zullen ten uytvoer gebragt worden; wanneer gy wederstand biedt, zult gy verplet zyn. » Wy antwoordden nogmaels door eenen grimlach van medelyden.

Ik zal u meer zeggen, mynheeren, het waren juist de bedreyingen die ons van wege de Hollanders, op het stad-huys te Brussel, den 18 september 1830, wierden toegebragt, door de twee burgers welke wy in gezantschap naer den Haeg gezonden hadden. Het was het verslag van alle de troepen welke zy op hunnen weg vanden Haeg naer Brussel ontmoet hadden. Het was de groothed des gevaers die ons aen de noodzakelykheid deed denken..... Aen welke? Aen de noodzakelykheid van te wyken? Neen, mynheeren, aen de noodzakelykheid van wederstand, aen de achtbare noodzakelykheid van ons te verdedigen. Het is alsdan dat in eene vergadering van patriotten op het stads-huys, vergadering die zamengesteld was uyt alle klassen, dat eenen man met genoegzaam vuur sprak en de

gansche vergaering langs zynen kant heeft doen hellen, aen elk een de verbintenis heeft doen teekenen van op zyne eer de omwenteling te voltrekken en het geweld met geweld te verstooten. Het is van op dien dag dat de zon der onafhangelijkheid voor Belgien geschenen heeft, het is van op den dag dat men ons het meest bedreygde, dat Belgien waerlyk onafhangelijk is geworden.

Later, onmiddelyk voor de dagen van september, spraken dezelfde mannen nog van de noodzakelykheid van te wyken. Ja, door andere persoonen wierden er petitiën aen prins Frederik gezonden, by welke men hem verzocht binnens Brussel te komen, om er de order te stellen, gelyk men later de order in Warschauw hersteld heeft!

Alle deze lafhertigheden, waertoe hebben zy gediend? Mynheeren ik zal het u zeggen: de goede patriotten antwoordden nogmaels met den grimlach van medelyden op alle deze lafhertigheden, en den tienden kononscheut der Hollanders was nog niet gelost, of het meesten deel der gene welke geloofd hadden aen de noodzakelykheid van zich te moeten overgeven, waren met het jagt geweer in den arm en verdedigden moediglyk onze haerdsleden.

Ziet daer hoe de opregte Belgen de besluyten der noodzakelykheid uytleggen! Ziet daer hoe zy op de bedreyingen antwoorden! Ziet daer hoe de natie moet antwoorden op alle deze hersenschimmige bedreyingen met welke men ons komt bevreemd te maken. Ja, mynheeren, ik herhale het, velen der gene die de petitie geteekend hadden, die daegs te te voren wanhoopten, die aen de noodzakelykheid van zich over te geven geloofden, waren op de voorposten en verdedigden de stad, alvorens er tien kononscheuten op Brussel gelost waren. En des anderdaegs, mynheeren, dezelfde mannen die ons daegs te voren als overdrevene en krankzinnige aenzagen, die ons de grootste kwalen voorspelden, achteten ons dan als de grootste mannen, als halve goden. Het is aen ons niet dat dit compliment toekwam, maer wel aen het volk, het is het volk die deze eer verdiende. Maer het provisoir gouvernement verdeelde de gunsten, wy waren dus de groote mannen, en zy welke daegs te voren met handen en voeten voor de overgave preekten, die ons voor zotten aenzien hadden, kwamen zachte en veel geldwinnende plaetsen bedelen, en ongelukkiglyk zyn er

vele van deze bedelaers die goede plaetsen bekomen hebben.

Het is voor deze mannen , voor die ambtenaren , dat er heden noodzakelykheyd bestaet om te wyken. Ik antwoorde aen die mannen : « Er is heden noodzakelykheyd om zich te verdedigen , gelyk den 25 september 1830. »

Dat Belgien zich verdedige ; Belgien zal niet alleenlyk overwinnen , maer men zal Belgien niet aanranden.

In de maend february 1831 , by middel der eerlooze listen van de hooge , middelmatige en de leege staetkunde , overrompeld Gregoire de stad Gend , en roept de tegen-omwenteling uyt. Vele geloove dat er staetkundige noodzakelykheyd bestaet om te wyken. Eenige pompiers antwoordde met eenen grimlach van medelyden , en met twee kanonscheuten. De noodzakelykheyd van zich te verdedigen behaeld den zegenprael over de lafhertige aeneenschakeling der vrees en der noodzakelykheyd van te wyken.

In de maend meert nadien , berst er eene groote zamenzwering door geheel het ryk uyt. Er was onmogelykheyd van te wederstaen , zeyden de verraders , men moest wyken. Een man had den moed van te zeggen : « dat zal niet zyn , omdat ik niet wil. » En alle de verraders verdwenen , en kwamen des anderdaegs met patriotieke gevoelens te voorschyn.

Dat men dan ophoude van ons te spreken van de noodzakelykheyd. Eene natie kent maer de noodzakelykheyd van zich te doen eerbiedigen , en van zich te verdedigen.

Maer den oorlog ! heeft men u gezeyd ; maer eenen algemeenen oorlog ! Ach ! Mynheeren , hebt gy hier aen gedacht ? Waerom zou men eenen algemeenen oorlog wagen ? Zou het zyn om te beslissen of 400,000 Belgen zullen Belgen blyven , of tegen hunnen wil zullen Hollanders worden ? Want geheel het vraegstuk is daer in gelegen.

Maer ik vraeg het u , mynheeren , wat heeft Rusland , Pruysen of Oostenryk met deze kwestie te maken ? Met moeyte vinden zy met hunne koninglyke vergrootglazen den kleynen hoek van geheel Belgien op hunne kaerten !.....

En gy wilt dat zy zich met ons zullen bezig houden , dat zy aen 360,000 Belgen belang genoeg zullen hechten , om 600,000 mannen in de wapens te zetten en van uyt de vier hoeken des werelts naer de verovering van 360,000 Belgen zullen snellen ! (Gelach van goedkeuring op verscheyde banken.)

Mynheeren, indien gy eens den oorlog hebt, en ik geloof dat gy hem ten laetsten, het zy vroeg of laet zult hebben, indien gy veroordeelt zyt den oorlog te voeren, dan zal het mogelyk zyn voor eene kwestie van suiker van koffy of van katoen tusschen Engeland en Rusland. Alsdan zal men de woorden onafhangelykheid en nationaliteyt ten top voeren, dan zal men u aenmoedigen dat gene te veroveren, wat men u thans dwingt te verlaten. Maer dan zal het wezendlyk ten voordeele van Engeland zyn dat gy den oorlog zult voeren, ja wanneer gy u zult onteerd hebben door den wettigsten oorlog te vermyden, wanneer gy zult geaerzelt hebben den kans van den oorlog voor uwe eygene rekening te loopen, zult gy u nog onteeren door denzelfen voor de rekening van andere te wagen. Wanneer gy dezen oorlog ten voordeele van Engeland zult gemaekt hebben, zult gy behandelt worden zoo als Engeland met alle zyne bondgenoten handelt. De herrinneringen van Praga zyn daer om het u te leeren. Ja, Engeland heeft een kriem te boeten; het kriem begaen door de verlating van Praga. Engeland wil medepligtigen in Europa hebben en het is u dat men gekozen heeft. Gelyk de Engelsche de lafhertigheid gehad hebben Praga te verlaten, wil men dat gy de nog grootere lafhertigheid zult hebben Limburg en Luxemburg te verlaten. Vergeet de vervloekingen niet die in Engeland en in gansch Europa weergalmd hebben over de lafhertige verlating van Praga. Eh wel! den vrywilligen afstand van Limburg en Luxemburg zal duyzend mael meer gevloekt worden.

Ja, den algemeenen oorlog kan uytbersten, hy kan uytbersten wanneer de twee groote principen die de wereld verdeelen in tegenwoordigheid zullen zyn; wanneer eenen naburigen prins, die door arglistige of blinde raedslieden tot zynen ondergang gebragt wordt, wanneer eenen naburigen prins Vrankryk zal vernederd hebben, en op het punt zal gekomen zyn de zaken van eer niet meer te begrypen, wanneer Belgien, die in alles het fransch gouvernement opvolgt, de nationale eer en weêrdigheid zal verloochend hebben, wanneer gy verzwakt en moedeloos zult zyn, wanneer gy zult gebukt gaen onder den last der vernederingen, zal men u den oorlog aendoen. Ja, gy zult waarschyntlyk den oorlog hebben wanneer dit naburige land moede zal wezen van alle de intriegens en van alle de schandelyke en alle de eerlooze omkooperyen;

wanneer de algemeene verontwaerdiging zal uythersten !!

Wanneer de mogendheden u den oorlog zullen aendoen, denkt gy dat zy naer een voorwendsel zullen zoeken? Denkt gy dat zy zich in de order hunner gedachten zullen onteeren door een voorwendsel te zoeken in de verovering van 360,000 Belgen? Wanneer den dag zal gekomen zyn, zullen zy zeggen: « Wy voeren oorlog omdat uwe constitutie eene toorts van tweedragt is voor Europa. » Ach! Mynheeren, indien gy heden achter uyt wykt, zult gy nog achter uyt-wyken, en wanneer Europa u zal komen zeggen: « Scheurt deze of gene bladzyde uyt uwe grondwet, of wy verklaren u den oorlog »; alsdan mynheeren, wanneer men zoo ver zal gekomen zyn, zal de bedreyging ernstig worden, omdat zy redekundig (logique) zal zyn. Hier zien ik een belang voor de mogendheden van Europa; onze grondwet vernietigen, zich te ontslagen van die bron van vryheyd waeruyt van tyd tot tyd eenige gedachten van propagande opstygen, die door de bajonnetten niet kunnen tegen gehouden worden; ik herhael het, hierin zien ik een opregt belang voor de despotieke mogendheden. Indien men ons zeyde: Europa heeft u in de groote familie niet aenveêrd dan op voorwaerde van uyt uwe grondwet te schrabben al wat er te leerzaam, te gevaerlyk in is voor Europa, » alsdan zou ik zeggen: de bedreygingen zyn ernstig. Maer wanneer men zal zeggen dat Europa den algemeenen oorlog wilt om tot de verovering van 360,000 Belgen te geraken, dan heb ik het regt met den grimlach van medelyden te antwoorden.

Wat den algemeenen oorlog betreft, waarmede men ons bedreygd, ik zeg het openlyk en volgens geweten, ik vrees hem niet: indien ik hem ernstiglyk vreesde, zou ik eene andere tael spreken; want is er een stelsel van oorlog dat waerlyk gevaerlyk is, dan is het dat hetwelk gy tegen uwen constitutie zoekt, door de lafheyd waarmede gy uw grondgebied verdedigt.

Men aenroept het belang des koophandels en nyverbeyd, en aen degene welke deze tael spreken, antwoord ik: Ik heb meer te verliezen dan gy, niet dat ik ryker ben, maer wanneer ik verlies het gene myn vader my nagelaten heeft, bestaende in nyverheyds eygendommen, verlies ik alles, aengezien ik in 1830 andere onherstelbare opofferingen gedaen heb. Eh wel! moest ik morgen tot niets komen, ik zoude nog zeggen: Liever

morgen sterven ; dan beden lafhertiglyk twee provincien af te staen die zoo wel Belg zyn als gy, en die naer den afstand meer Belg zullen zyn dan gy, want zy zullen den rol hebben van verdrukte Belgen, en gy dien van een onteerd volk !

Ik hoop dat het eens in Limburg en Luxemburg, en in de afgestane deelen dier provincien zal zyn, dat wy den opregten stam der belgische nationaliteyt zullen gaen zoeken, want hier zult gy hem vernietigd hebben door den eerloozen akt welken gy misschien morgen of overmorgen gaet stemmen !

Maer, zegt men, indien Europa u den oorlog niet aendoet, dan zal het Duytsch-Verbond u den oorlog aendoen. En waarom ? Wie heeft u gezegd dat de duytsche confederatie ons den oorlog zou verklaren ? Gy, ministers, gy hebt zeker uwe portefeuillen vol diplomatieke noten, welke gy ons zorgvuldig verbergt, maer voorzeker zoudt gy ons dezelve toonen, wanneer gy eene enkele noot in uwe magt had die eene bedreying bevat, gy zoudt die toonen om de kamer schrik aen te jagen ! gy, advokaten der conferencie en van koning Willem, gy, aenhangers der splitsing, gy, groote bevredigers van Europa, gy zoudt niet nalaten deze stukken in het licht te brengen ! Wat bewys hebt gy dat wy met het Duytsch-Verbond zullen oorlog hebben ? Den achtbaren M. de Puydt heeft u door cyffers getoond dat de aanranding van dien kant, waermede men u reeds veertien dagen bedreugd, onmogelyk is.

Maer, mynheeren, wat belang heeft het Duytsch-Verbond om met ons oorlog te voeren ? Behalve hare middelen, welke ieder een kent, is zy zamengesteld uyt arme vorsten ; zy heeft een leger waervan de kaders niet gevuld zyn, en het zouden moeten worden door de volken welke eerder bereyd zyn de wapens te keeren tegen hunne vorsten, dan tegen de mannen welke zich in 1830 vrygemaekt hebben en hen als broeders de hand bieden.

Eenen anderen list van welken onze tegenstrevers zich bedienen, is dezen : Zy zeggen dat Engeland ons zal dwingen door de sluyting onzer zeehavens, door eenen algemeenen blokus. Maer hierover moeten wy geene vrees hebben ; integendeel, eenen blokus zou eene weldaer voor ons land zyn. Ons yzer, hetwelk nu zoo laeg in prys staet, doordien de yzers van Engeland, gedurende den krisis, met verlies van 20 ten honderd in Belgien gevoerd zyn, zou in prys verhoogen ; de

smeltovens zouden weder beginnen te werken, en de houille kolen zouden op nieuw gezocht worden. De katoen-fabrieken van Vlaenderen zouden bloeyen, en het geld dat nu in Engeland besteed wordt, zou in België blyven en in de handen der belgische fabrikanten komen. Wy verbruken jaerlyks voor meer dan 100 millioenen uytlandsche goederen, welke wy kunnen ontberen; Eh wel! daer het land genoegzaam voor zich zelve opbrengt, zouden dergelyke sommen in ons land blyven.

Ik wil hier van Holland of van Duytschland niet spreken. Ieder weet genoeg dat zy belang hebben hunne grenzen voor onze produkten open te laten, en voornamentlyk om de hunne te verbruken en te vervoeren.

Wat Vrankryk betreft, dit land is in eenen gansch byzonderen toestand en mag aen geenens blokus denken. Het fransch gouvernement heeft onlangs Zwitserland ingesloten, en wat is er door ontstaen? Het is verplicht geweest den blokus te ligten om regt te verschaffen aen de hevige en zelfs geweldige reklamatien van geheel Vrankryk. En gy zoudt beweren dat dit land op deze wyze met België zou handelen? Wy trekken uyt Vrankryk onze zyde stoffen, onze wynen, onze quincailerie, ons horlogie-werk, en alle voorwerpen van mode en pracht. Deze nyverheden leven in het algemeen van de hand tot den tand; den blokus zou hunnen ondergang zyn. In hunne belangen en in hunne deelneming gekrenkt, zouden de Franschen weldra hun gouvernement tot de opligting van den blokus dwingen.

In dezen gelukkigen toestand van een land dat aen zyne behoeftens kan voldoen, van een land dat buyten zyne eygene produkten, jaerlyks nog voor 125 millioenen vreemde waren gebruikt, zal men spreken ons met eenen blokus te bedreyyen? Gy moet ons toch voor allerbeste lieden aenzien, om te denken dat wy ons door zulke armzalige middelen zullen laten misleyden. Tracht toch ten minste, ter ondersteuning uwer stelling, loffelyke beweegredenen by te brengen, en behandeld ons niet als onnoozele snullen.

Iets wat wonderlyk, wat belagchelyk voorkomt, is dat men ons van den eenen kant bedreyyd met eenen algemeenen blokus: met zegt dat wy zullen behandeld worden als of wy den cholera-morbus hadden, en denzelfden redenaer die ons

met zoo vele kwalen te gelyk bedreygd , zegt ons in dezelfde redevoering , dat wy den belangrykten rol te spelen hebben , dat onze magt uytnemende , dat onzen toestand ontzach verwekkend is : wy hebben het lot van Europa in de hand ; zie hier zyn letterlyk gezegde :

« Door de kracht der gebeurtenissen , *hoogsten bestisser der algemeene rust* , kan België het terken geven eens algemeen oorlog ; te wapen loopende , sleept het met zich *de volken en de souvereynen*. Eenen geweerscheut op onze grenzen gelost zou het teeken zyn des algemeen oorlog , *en de souvereynen hebben zoo veel , en misschien meer rede als wy , om hem te duchten ! »*

En het gevolg dat dien redenaar uyt deze bedenkingen trekt is dat men de splitsing , dat men het traktaat moet aannemen , welk hy niet mist schandelyk en barbaers te noemen.

Wy zyn dus , mynheeren , in dezen oogenblik , de beslissers der europische rust , onze magt is uytnemende ; zy is zoodanig dat eenen enkelen geweerscheut op onze grenzen gelost , geheel Europa gaet in rep en roer stellen , en het is in dezen toestand dat men ons , volgens denzelfden redenaar , met eenen blokus durft bedreygen , dat men ons als pestzieke zal opsluyten ! Maer mynheeren , indien onze magt zoo groot is , hoe verschoond gy dan die groote haestigheyd om het hoofd te bukken onder het juk dat men ons oplegd ? Ons oplegd ? Neen , dat men ons voorstelt ! Wanneer onze magt zoo groot is , waerom dan , zonder er gebruyk van te maken , verschanzen wy ons achter deze magt niet ? Waerom zeggen wy aen de mogendheden niet : « Van eenen blokus hebben wy niets te vreezen , wy kunnen ons zelven behelpen en wy kunnen u gemakkelyk missen. Bedreygingen , ô koningen , maekt er geene , want wy hebben het lot van Europa in de hand ; wanneer wy eenen enkelen geweerscheut lossen , is gansch Europa het onderste boven gekeerd. Gy werkt nu reeds acht jaren om den algemeen vrede te behouden , zult gy hem nu gaen in gevaer stellen voor de verovering van wat... ? Van een grondbeginsel ? Neen ; om 360,000 Belgen onder het juk van den koning Willem te brengen ? om aen den eyach eens grysaerds te voldoen , zult gy de ware belangen van het Duytsch-Verbond benadeelen ? »

Wat my betreft , mynheeren , in niet een tydstip der omwen-

teling heb ik aen myn land deze kolossale, deze onoverwinne-lyke magt toegekend; maer ik heb steeds met de bedreygingen der diplomatie gelagchen, en ik zal u aenstonds aentoonen dat ik gelyk had.

En inderdaed, in 1830, wanneer het congrès bevangen was met het vraegstuk van de uytsluyting der familie van Nassau, zonden alle de groote mogendheden agenten in Belgien om de beraedslagingen van het congrès tegen te houden, om het congrès aen te sporen van het besluit der uytsluyting af te zien; men begon met dat gene waarmede de diplomatie altyd begint, eerst met vleyeryen, maer eyndelyk met bedreygingen; de zaak ernstig zynde, werd het gouvernement provisoir ge-roepen om zyn advies te geven; doch de leden, wetende wat er gaende was, wilden de zaak niet eens overwegen; met een enkel woord had ieder zyn gedacht gevormd, en wy gingen het aen de afgezanten der conferencie bekend maken.

Deze antwoordden ons dat Belgien militairlyk zou bezet en verdeeld worden, indien het congrès de uytsluyting van Nassau zou uytspreeken. Een lid van het gouvernement provisoir zeyde toen zeer koelbloedig: « De bedreyging die gy doet is ydel. » Zy schenen hierover beledigt, en hetzelfde lid her-nam: Ik zou nog iets meer kunnen zeggen, maer ik zal u aen-toonen dat uwe bedreyging ydel is: Ik daeg de conferencie uyt de verdeling van Belgien te doen zonder een deel aen Vrankryk te geven; en ik daeg uwe conferencie uyt de ver-deeling te doen zonder onze vestingen aen Vrankryk over te laten; eh wel! de mogendheden zullen deze vestigen aen Vrank-ryk niet geven, want zy kunnen niet. Van eenen anderen kant, veronderstellen wy dat het fransch gouvernement de zwakheyd zou hebben deze vestigen door vreemde mogendheden te laten bezetten, dan zou er de geheele fransche natie tegen opkomen; gy ziet dus wel dat uwe bedreyging ydel is, aengezien zy niet kan uytgevoerd worden. » En daer de afgezanten nog altoos aendrongen, antwoordde nogmaels hetzelfde lid: « Gaet, en zegt aen de koningen, uwe meesters, dat er in Belgien nog jagt-geweren, nog kielen, en mannen van moed zyn; gaet, en zegt dat den dag der diplomatieke bedreygingen uyt den al-manak geschrabt is; gaet, en zegt dat het door geene bedrey-gingen is dat men de omwentelingen tegenhoudt, dat het door de regteveerdigheyd en door de opregtheyd is; gaet zeggen dat

uwe bedreygingen geen ander uytwerksel zullen hebben dan het besluit dat het congrès nemen moet, van twee mael 24 uren te verhaesten, en de meerderheyd nog met 20 of 25 stemmen te versterken. » Dit is ook gebeurd, mynheeren, alle beraedslaging eyndigde, en de uytsluyting der Nassau's werd met eene overgroote meerderheyd aengenomen.

Eh wel! indien de bedreygingen der diplomatie toen ydel waren, denkt gy dan, dat zy nu meer gevolg zullen hebben. In 1830 hadden wy geen tien duyzend man onder de wapens; wy hadden geene financien, geen leger, geene wapens, geene peerden; niets verdedigde ons tegen Holland dan de houding der vrywilligers, hunne dapperheyd, hunne vaderlandsliefde, en een geheel volk achter hen; niets verdedigde ons tegen Europa dan de onmogelykheyd waerin de mogendheden zich bevonden om ons aen te randen.

Men heeft ons willen bevreesd maken, door de nytgaven welke ons leger veroorzaekt; maer als wy gekd verteren voor het leger, moet den vyand er ook verteren, en als Holland zyne wapeningen niet meer voortzet, is er geene rede om de onze voort te zetten, en Belgien is zeker beter in staet de wapeningen aen te houden, dan Holland. En waerin bestaen de oorlogs uytgaven in Belgien? in den aankoop van voorwerpen die allen de voortbrengsels zyn onzer nyverheyd; al wat wy buyten 's lands moeten halen, zyn peerden, en dit is nog niet noodig dan omdat men de ruytery met pracht wil oprigten: want indien het noodig ware zou men goede peerden in Belgien vinden, en wanneer onze moedige ruytery zou geroepen worden om te kiezen het zy van met hunne schoone mecklemburgsche, deensche of zelfs engelsche peerden in hunnen garnizoenen te blyven, of met inlandsche peerden naer de grenzen te trekken om de onafhanglykheyd en de eer des lands te verdedigen, dan zou men hen weldra allen tot den laetsten keus zien overgaen: ja, ik zeg het opentlyk, er is niet eenen die zou aerzelen!

Indien men ons leger niet wil bezigen dan om vervelende paraden te maken, dan begryp ik dat onze ongelukkige soldaten eenen troost moeten hebben, en dezen troost zoekt men in de pracht: doch men maekt niet eens melding van de verbintenis welke zy hebben willen nemen, van afstand te doen van hunne solde gedurende den oorlog, en zich met de strikke

noodwendighejd te vreden te stellen; wanneer men spreekt van de uytgaven des legers, moest men ten minste deze edele belanglooshejd melden; ons leger moet niet zeer te vreden zyn, over den *bulletin* welke men er van gegeven heeft, wanneer het zich aanbodt eenen *bulletin* te schryven met de punt der bajonnetten gedoopt in het bloed onzer vyanden.

Men vreest den oorlog, en men vergeet dat men zich weynig weêrdig toont zulk een leger te bevelen.

Het ministerie durft ons dan nog vragen welk of ons stelsel is, even als of de kamer een oorlogs stelsel moest aanbieden; ik zal dan op myne beurt vragen: welk is uw stelsel? Ik heb u oorlogszuchtig, krygshaftig gezien, gy hebt het land verwarmd door de overdrevenste, vaderlandslievende woorden, voor dewelke ik zelf betreed was, want gedurende de vier maenden van dezen diplomatieken vasten-avond, heb ik steeds de kalmte tegen uwe overdrevenheden gesteld. Herrinnerd u de beruchte woorden welke gy van den troon hebt doen dalen; de krachtdadige adressen welke gy hebt doen opstellen; de toebereydselen van oorlog die gy gemaakt hebt; vergelykt deze daden met uw tegenwoordig gedrag, en ziet dan of ik het regt niet heb, u te vragen welk of uw stelsel is? Ja, ik verklaer het, ik heb my verschrikt over de houding welke het ministerie nam, niet voor de gevolgen welke uyt deze ydele en schynheylige stryd-uytdadingen konden ontstaan, ô neen! want alle deze oogenvblindery was het gevolg der *aendoenlyke eensgezindhejd van inzichten* tusschen de despoten van het Noorden en ons gouvernement uyt 1830 geboren; maer ik heb vervaerd geweest voor de schande die hiervan op myn land moest vallen. Wat zal men nu van België zeggen? Zal men ons niet vergelyken aan snoevers die altyd veel gerucht maken vóór den stryd? Ja, mynheeren, men zal ons voor snoevers uytmaken, tot dat wy de gelegenhejd zullen hebben het tegendeel te bewyzen; ziedaer den wreeden toestand waerin gy ons schoon en moedig leger gesteld hebt! Geheel het leger was op de grenzen vereenigd, het was statig door zyne vaderlands liefde, men moest maer het teeken tot den aanval gegeven hebben, maer het is niet gegeven geweest!

Men stelt aldus het leger in het gezicht des vyands! Men doet het leger, in het slechtste seizoen van het jaer, door onbruikbare wegen, geheel het land doorkruysen, men ver-

eenigd het in weynige dagen , men verschrikt alle de bevolkingen ; men verkwist millioenen ; men maekt den koophandel en de nyverheyd bevreest ; en het gouvernement , welk maer het teeken te geven had , komt ons vragen : « Waer is uw stelsel voor den oorlog ? »

« Wilt gy het leger op de grenzen laten ? » vraegt men ons. Neen, antwoorden wy , maer *gy* hebt het op de grenzen gebragt. Gy, gouvernement , hebt het leger naer de grenzen geleyd , was het dan enkelyk om den demi-tour te maken , en naer zyne garnizoenen terug te keeren ? *Wy* zyn het hier niet die moeten beschuldigd worden , maer gy.

« Gy wilt dan eenen wanhopigen wederstand » zegt men ons. Maer neen , niemand van ons wilt dit ; wy willen geen en wanhopigen tegenstand , maer wy willen ook de oneer niet , wy willen ons zelve niet ontlitten.

Wy willen ook geen en wilden oorlog , zoo als men ons toewerpt , maer laet ons de zaek in hare eenvoudigste uytdrukking stellen en laet ons eens in het ware zyn. De gansche kwestie is om te weten of gy u zelve zult ontlitten , of gy u zelve zult *morcelleren* , of wel dat gy de mogendheden die ons bedreygen , in de noodzakelykheyd zult stellen , hun verfoeyelyk en onmenschelyk besluyt zelve ten uytvoer te brengen. (Zeer wel !) ja , mynheeren , hierin is de gansche vraeg gelegen , geen mensch van goede trouw kan zulks loochnen. (Het is de waarheyd.)

Ik achte my gelukkig hier de gelegendheyd gevonden te hebben , om u te zeggen dat ik den oorlog verstoote , dat ik den oorlog voor eene plaeg , voor eene ramp aenschouwe. En wat zou ik met eenen oorlog winnen ? Ik heb een talryk huysgezin , ik heb zes zonen. Welkdanige de kanassen van den oorlog zyn , ik moet altyd nadeel bekomen. Myne fortuyn bestaat in voorwerpen die allen kunnen beschadigd worden ; eene kanonscheut uyt de sterkte van Charleroy gelost , kan my geheel en gansch ruïneren. En men veronderstelt dat ik den oorlog verlange ! En men veronderstelt dat ik slechten burger en ontaerden vader genoeg ben , om den oorlog te willen , enkelyk uyt genoegen.

Mynheeren , men belastert eenen mensch omdat men hem niet kan overtuygen , en dat men hem nooyt zal kunnen overtuygen , dat eene onteerende daed wettelyk kan worden.

Wilt gy weten wie den oorlog begeren? Het zyn dezen die de toebereydselen van oorlog gemackt en bevolen hebben; het zyn dezen die het leger op de grenzen geleyd hebben; het zyn dezen die den generael Skrzynecki benoemd hebben; het zyn dezen die den oorlog gewild hebben, en hem niet hebben durven voeren. Die hunnen tegenstand bepaeld hebben tot eene ydele en schandelyke parade.

De eenigste kwestie, Mynheeren, is te weten of gy zult toestaen uw zelve te ontlitten, of dat gy die ontlitting door anderen zult laten geschieden; of gy u zult belasten met een staatkundig schelmstuk, of dat gy dit door anderen zult laten begaen. Ziet daer geheel het vraegstuk. In dezen toestand, daer er van zulken keus gehandeld word, gevoel ik, Mynheeren, te sterk myne weêrdigheyd van mensch, ben ik te affonsig van de eer myns lands, eerbiedige ik te sterk de nationale gevoeligheyd, om niet te zeggen: « Neen, ik wil my met dit schelmstuk niet belasten. » Ik vreeze geenzins de verantwoordelykheyd van myne stemming te dragen.

Den dag op denwelken het vraegstuk wel zal bekend zyn, wanneer het niet meer zal verduysterd zyn door de slaefsche onderdanigheyd, de vrees en den eygenbaet, door mannen betaeld om het te verduysteren, door mannen betaeld om burgers te besmeuren welke zy in het aengezigt niet durven zien; op dien dag zal men vragen hoe heeft men de kamer zoodanig kunnen verblinden, om de eensgezindheyd in minoriteyt te veranderen?

Mynheeren, ik zal myne tegenstrevers niet volgen in alle de redekavelingen, in alle de diplomatieke woordwisselingen waervan men u de lange en armzalige geschiedenis ontrold heeft. Ik zal my slechts bepalen op twee voorname aenmerkingen te antwoorden.

Men heeft gezegd dat het verlies van Luxemburg toe te schryven is aen eenen grooten misslag begaen door M. Bignon in de tribune van Vrankryk, misslag aengenomen door het ministerie van M. Laffitte, die zich nimmer aen de verantwoordelykheyd zal onttrekken van de zaak niet wel begrepen te hebben.

Het gaet my weynig aen of M. Bignon in de fransche kamer zynen misslag zal hebben doen gelden, maer wanneer dit verwyrt aen M. Laffitte toegestuurd wordt, is het eene andere

zaek. M. Laffitte is een achtbaer man, wiens eer tot heden toe ongeschonden is gebleven; het is eenen goeden burger die door Vrankryk gewaerdeerd wordt, en alle gouvernemen-ten, en alle intrigens zullen hem nooyt van den rang ontzetten dien hy genomen heeft.

Het is valsch te zeggen dat M. Bignon in de kamer van Vrankryk het gedacht heeft doen gelden dat Luxemburg ons moest ontsnappen, omdat het in eenen duytschen staet georganiseerd was; het is valsch te zeggen dat M. Laffitte dit stelsel aangenomen heeft; het is nog valscher te zeggen dat dit de oorzaak is van het verlies van Luxemburg. Het is den 15 november 1830, dat M. Bignon deze kwestie behandeld heeft, en hy heeft niet het minste belang gehecht aen de vraag om te weten of Luxemburg in eenen duytschen staet georganiseerd was of niet.

Den 27 of 28 december 1830, heb ik M. Bignon gesproken; de kwestie van Luxemburg, zonder toen alle de ontwikkelingen gehad te hebben, welke zy sedert dien bekomen heeft, deze kwestie, zeg ik, was begrepen. Ik sprak er eerst van aen M. Sebastiani toen minister van buytenlandsche zaken, ik leyde hem de kwestie uyt in hare grootste eenvoudigheyd. Hy ook begreep de zaak. Ik sprak vervolgens M. Laffitte; dezen gaf my het zelfde antwoord. M. Laffitte begreep de zaak zoo als M. Sebastiani, op eene enkele uytlegging.

Ik ging M. Bignon spreken, en toen ik hem de rede ontwikkelde, om dewelke ik Luxemburg aanzag als deel makende van Belgien, wanneer ik hem de voorzorg toonde die wy genomen hadden om de betrekkingen dezer provincie met het Duytsch-Verbond te eerbiedigen, zeyde M. Bignon zoo wel als M. Sebastiani en M. Laffitte, dat zy niet zagen dat Luxemburg eenen duytschen staet was, et dat wy, door deze provincie te behouden, geene verovering op Duytschland deden. Integendeel, deze ministers zeyden my: "Gy hebt volkomen gelyk in uwen zin, maer het Duytsch-Verbond wilt geene belgische Luxemburgers hebben, die deel maken van het verbond; de confederatie wilt hollandsche Luxemburgers hebben. Zy wilt voor lid van het verbond niet aennemen een provisoir gouvernement dat door zynen toestand min of meer republikaen is; zy wil een opperhoofd, eenen wettelyken vorst. Wy kunnen Vrankryk aen geen en algemeenen oorlog

blootstellen voor de oplossing eener vraag die met den tyd van zelfs zal opgelost worden. Wacht tot dat gy gevestigd zyt, wanneer gy eenen vorm van bestuer zult hebben die men niet meer kan beschuldigen republikaensch te zyn, dan zullen er geene reden meer zyn die het Duytsch-Verbond kunnen belletten u in de confederatie te ontvangen. » — Ziet daer wat de heeren Bignon, Sebastiani en Laffitte my gezegd hebben.

Ik heb hier de verdediging van M. Laffitte genomen, om dat hy een der achtbaerste mannen van Vrankryk is, om dat ik door myne stilzwygendheid aen my zelven zou gemist hebben.

(Na eenige oogenblikken gerust te hebben, herneemt den achtbaren redenaer het woord.)

De groote bevrredigers van Europa vervolgen hun stelsel van onderdanighejd aen de conferencie zoo ver, dat zy de goede trouw van Belgien in twyfel trekken. « Gy hebt het verdrag aengenomen zeggen zy, gy hebt de 24 artikels aenveêrd; indien gy de uytvoering weygert, verbreekt gy de gezwore trouw; gy zult als wilden behandeld worden, en wanneer gy staetkundige onderhandelingen zult willen aenknopen, zal men u gyzelaers of pand-mannen vragen.

Wy hebben het traktaat aengenomen, zegt gy, maer gy zyt wel vergetelyk wanneer het is om Belgien een verwyf aen te doen! neen, mynheeren, gy hebt het verdrag der 24 artikels niet aengenomen, het is u opgeleyd geworden! Wilt u herinneren, myne waerde medeleden, gy die met my in de maend october 1831 in deze kamer gezeten hebt, wilt u herinneren met welk gedwongen en bedrukt gelaet den minister van buytenlandsche zaken, M. de Muelenaere, zyn rapport is komen maken. Met tranen in de oogen heeft hy ten minste twintigmael in zyn rapport herbaeld dat het verdrag *opgeleyd* was, dat wy niet moesten beraedslagen, dat wy voor de overmagt moesten bukken. Eh wel! mynheeren, het is niet alleen namens het ministerie, maer ook in naem des konings dat men u heeft komen melden dat ons het traktaat *opgeleyd* was.

Dat het verdrag ons was *opgeleyd* blykt nog uyt den brief die den minister der buytenlandsche zaken den 25 october 1831, aen den voorzitter der kamer, M. de Gerlache, toe-

stierde, by welken hy hem verzocht de kamers buytengewoon by een te roepen. Ziet hier dezen brief :

« M. den Voorzitter, daer Z. M. my de levendige begeerte » heeft te kennen gegeven van te zien dat de kamers zich zon- » der uytstel zouden bezig houden met de beraedslaging over » het ontwerp van wet, betrekkelyk de 24 artikels van het » vredes-traktaat door de conferencie van Londen aen Belgien » *opgeleyd*, heb ik de eer u te verzoeken van de kamer der » volksvertegenwoordigers tegen morgen by een te roepen, » ten eynde haer de inzichten des konings mede te deelen. »

Voegt by dezen brief alle de stukken die het gouvernement u alsdan heeft mede gedeeld, en gy zult genoegzaam overtuygd worden dat het belgisch gouvernement alsdan de conferencie beschuldigde van het verdrag aen Belgien *opgeleyd* te hebben.

Ik heb doen zien dat in 1831, even als nu, dezelfde intriegens en dezelfde bedreygingen tot dezelfde zaak gediend hebben : die der vrees en den eygenbaet. Alles viel in duygen, zeyde men in 1831, even gelyk in 1839, indien men zich niet onderwierp. Niemand heeft ernstiglyk gedacht het traktaat te discuteren, want ieder een wist dat het ons *opgeleyd* was. Een groot gedeelte der minorteyt heeft zelfs den schyn van geheyme beraedslaging niet bygewoond. Opent den *Moniteur* en gy zult zien dat ministers en afgeveërdigden allen verklaert hebben dat zy zich aen het geweld, aen de noodzakelykheyd onderwierpen. Ik vraag het u dan, is er, of kan er trouwe-loosheyd bestaen door de uytvoering van dit traktaat te weygeren? Is zulks de beloofde, de gezwore trouw schenden, wanneer er niets vrywilliglyk beloofd is geweest, wanneer men u tot de stemming des verdrags gedwoongen heeft?

Neen! het is niet door de uytvoering te weygeren van een schandelyk traktaat dat ons is *opgeleyd* geworden, dat men ons kan beschuldigen de gezwore trouw te schenden! Het is wanneer men ons zal herrinneren de plechtige en vrywillig genomene verbintenissen wegens de Limburgers, door het gouvernement provisoir, door het congrès, door den regent, door den koning Leopold of in zynen naem; het is wanneer men ons de proklamatie zal aentoonen die op den 9 january en den 9 maart 1831 in Luxemburg geworpen zyn; wanneer de Limburgers en Luxemburgers, met die beloften en pro-

klamatien in de hand, ons met regt zullen komen beschuldigen de gezwore trouw geschonden te hebben.

Wanneer gy u van uwe gedane beloften wilt ontslagen, dan is het eerst dat men u zal kunnen beschuldigen de gezwore trouw te schenden, maer geenzins door te weygeren zelf een onweêrdig traktaet uyt te voeren, die u door geweld en bedreygingen is opgeleyd.

Wanneer den hertog van Saxe-Weimar door den koning Willem in Luxemburg gezonden werd om aldaer ten zynen voordeele te intriguieren, werden er met duyzende proklamatien door den regent aen de Luxemburgers gezonden, in de welke het gouvernement provisoir de bewooners van Luxemburg aenmaende om toch vereenigd te blyven, en hen, *in naem van Belgien*, de verzekering gaf, dat hunne broeders hen nooyt zouden verlaten.

Deze proklamatie, vervolgt den redenaar, was geteekend door Alexander Gendebien, Goblet, Vandeweyer, Tielemans en de Brouckere.

Ik heb in den naem des lands beloofd, mynheeren, en ik zal myn woord houden in den naem des lands die my in 1839 niet kan verpligten de verbintenissen te verbreken die ik in 1831 genomen heb. Degene welke de gezwore trouw schenden zyn die welke zulke plechtige beloften niet nakomen; beloften gedaen, niet in het belang van Luxemburg, maer in het belang van geheel Belgien. Gy hebt de voordeelen dezer verbintenissen genoten, en gy wilt er de lasten niet van dragen; ziedaer waerin de trouwloosheyd en de schending der gezwore trouw bestaet. Zoo handelen de gemeenste lieden van slechte trouw; zy ontbreken nooyt geene voorwendsels om hunne schelmstukken te verschoonen.

Mynheeren, dit zyn de eenigste verbintenissen niet welke wegens de Luxemburgers genomen zyn, ziet hier eene andere belofte die hen is gedaen geworden :

Tydens de discutie der 18 artikelen, zeyde M. Lebeau, die toen minister der buytenlandsche zaken en chef van het cabinet was: « Ik koom aen de kwestie van Luxemburg en ik zal u hier de redevoering herrinneren van een onzer ambgenoten van Luyk. Over de kiezing van den prins van Saxe-Cobourg sprekende, zeyde den achtbaren M. Forgeur: gy zult Luxemburg niet hebben, en gy zult de schuld hebben. En ik zeg van

daeg : *Wy zullen Luxemburg hebben, en wy zullen de schuld niet hebben.*

» Gy wilt den oorlog voeren en waerom? Om Luxemburg te veroveren? Wel gy hebt het reeds, behalve de vesting, welke gy niet moet bezetten.

» Indien er iemand in Luxemburg slecht geplaetst is, dan is het voorzeker België niet; gy hebt dus voor deze provincie geenen oorlog te voeren; gy hebt dus maer te onderhandelen, want de mogendheden, door den *statu quo* te handhaven, betwisten uw regt niet, zy vragen er de uytoefening van te regelen. Den oorlog zou hier overtollig zyn, en eene overtolligheyd van dien aard is door hare gevolgen noodlottig genoeg om er zich van te wachten. De conferencie heeft op dit punt eenen overgrooten stap gedaen, en vetre van ons Luxemburg te weygeren, stelt zy ons even gelyk wy voor den protokol van den 26 january waren.

» *Wy zullen Luxemburg behouden*, ik heb voor borg ons regt, de dapperheyd der Belgen, en het woord van eer van den prins Leopold: ja, mynheeren, den oogenblik is gekomen om alles te zeggen! « Den prins heeft besloten Luxemburg te » behouden door alle mogelyke middelen; hy maekt er zyne » eygene zaek van; het is voor hem eene vraeg van eer. Voelt » hy bovendien niet zeer wel dat zyne populariteyt van het » bezit van Luxemburg afhangt? Zonder deze provincie te » bezitten, daeg ik elken prins uyt zes maenden in België te » kunnen regeren! »

Ziet daer, mynheeren, de plechtige beloften, de verbintenissen welke men nam in 1831, in den naem van den vorst die ons thans regeert, en om hem zyne komst tot den troon gemakelyk te maken. Zulke verbintenissen zyn heylig en moesten voor eeuwig ongeschonden blyven.

Deze verbintenissen zyn vrywillig genomen geweest, want wie dwong den minister Lebeau om in naem van Leopold deze beloften te komen maken, wie dwong hem om wegens de natie en gansch Europa, zulke verbintenissen aen te gaen. Was hy ook bedreygd? Sprak hy ook onder den dwang! Neen, mynheeren, niets dwong hem; ik zal meer zeggen, de minste voorzichtigheyd had het hem tot eenen pligt moeten maken zulke beloften te verzwigen, indien hy niet zeker was dezelve te vervullen. Eh wel! wanneer men vrywillige beloften doet;

zonder eenigen dwang, en dat men aen deze beloften niet voldoet, dan zeg ik dat men de gezwore trouw verbreekt.

» Maer, heeft men gezegd (het is steeds de minister Lebeau die spreekt), den prins Leopold zou Luxemburg kunnen afstaan zonder ons te raedplegen. Maer dopr zulk eenen afstand zou hyzyne magt te buyten gaen, « Aenveêrd hy de constitutie » niet, den artikel van den eed die geene veranderingen kan » ondergaen? Alsdan zou den prins Luxemburg niet meer kunnen afstaan zonder de constitutie te schenden, zonder dat » gene wat hy gezworen heeft te verdedigen, met voeten te » trappen; en zeker is het dat hy zulks niet doen zal. »

Hoe, mynheeren, na zulke plechtige verbintenissen, en wanneer de constitutie u de magt geeft om den koning van zynen eed te onlasten, verkiest gy de grondwet met voeten te trappen? Ik wil geene voorzeggingen maken, maer met de eerste volks-ontroering zullen deze grieven met alle geweld opstygen, en gy zult de magt niet hebben hen tegen te houden.

De koning Willem had ook lang de stem des volks misacht; hy beantwoorde ook met den grimlach der verachting de verwittingen welke wy hem gaven. Eh wel! mynheeren, wie heeft gelyk gehad, of deze moedige oppositie die steeds de klippen aantoonde tegen dewelke het bestuur zich verbryzelde, of deze toegevende meerderheyl die steeds de oogen sloot op alle gevaren? Gaet in het Park, er is niet eenen boom of hy zal u het antwoord zeggen. En men zou willen, mynheeren, dat alle regels der rede- en natuerkunde zouden veranderd zyn, men zou willen dat dezelfde oorzaken dezelfde uytwerksels niet meer zouden voortbrengen? Omdat wy eene omwenteling gemaakt hebben, zou men willen beweren dat alle omwenteling voortaan onmogelyk is! Het is juist omdat wy in 1830 eene omwenteling gemaakt hebben, dat er nog eene nieuwe omwenteling zal gebeuren, wanneer de oorzaken die de eerste voortgebragt hebben, op nieuw zullen bestaen.

« Ik vraag het u, zeyde nog den minister Lebeau in 1831, zou den prins Leopold ons voor eene gifte, het verlies van Luxemburg willen mede brengen? zou hy zich op eenen rolkaen komen plaetsen? Men verbeeld u Leopold als zynde zonder hoogmoed, en zoo wys als voorzichtig; gy weet dat hy den troon van Griekenland geweygerd heeft, *juyst om dat men het ryk wilde ontlitten*; en gy zoudt kunnen denken

dat het hem alleenlyk in de gedachten zou kunnen komen. Luxemburg aen den koning van Holland over te geven? Maer peyst toch dat dry der groote mogendheden deel maken van het Duytsch-Verbond, namentlyk : Pruyssen, Oostenryk en Engeland voor Hanover. Engeland ziet met genoegen de komst van den prins Saxe-Cobourg tot den troon van Belgien, Engeland wilt dat Belgien sterk zy, en gy zoudt denken dat het werken zal om Luxemburg aen den koning Willem te doen geworden!! »

Zoo sprak den minister Lebeau in 1831, en ik zeg van daeg : En gy zoudt willen dat de koningin van Engeland, nicht van Leopold, zal toestaen dat men haren oom dwinge alle zyne verbintenissen, ja, zelfs zyne gezwore trouw te schenden! *o* neen, dit ware het toppunt der onzedigheyd, dit ware monsterachtig!

Gy ziet, mynheeren, de belofte welke men u deed, de waerborgen welke men zocht te vinden in den koning van Engeland, zelfs in zyne hoedanigheyd als koning van Hanover, ofschoon hy in deze hoedanigheyd altoos geprotesteerd had tegen de belgische en tegen de fransche omwenteling. Ziet daer de verbintenis welke men niet vreesde te nemen in naem van den koning van Hanover, en nu dat een whigs ministerie, de torys vervangen heeft, die ons in 1830 bedreygden zonder ooyt de bedreyingen ten uytvoer te brengen, nu dat de nicht van Leopold op den troon van Engeland gezeten is, telt men alle deze beloften, alle deze verbintenissen voor niets; zy zyn van geene waarde, van geen belang meer, juyst in den oogenblik dat het redelyk is dat men er de uytvoering van mag hopen.

« En gy zoudt kunnen denken, vervolgt den minister Lebeau, dat het in de gedachten van den prins zou komen, Luxemburg aen den koning van Holland af te staen. Neen, mynheeren, den prins wil en zal Luxemburg hebben. Hy heeft het verklaerd. Hy zal den oorlog voeren, als het noodig is, om Luxemburg en Maestricht te bekomen; maer hy zal zich niet willen onteeren door eenen oorlog van verovering. Den prins Leopold vreest zoo weynig den oorlog, dat hy de kroon aenneemt en toestemd in Belgien te komen, ofschoon Holland zou weygeren de voorstellen aen te nemen. Hy zegt in zynen brief aen den regent, of ten minste men kan het volgende uyt

zyne woorden maken : « Ik zal in u midden komen , indien » gy de grondslagen der vredes-onderhandelingen aenneemt ; » de aenneming door Holland maekt my niets , wanneer gy my » het dubbel regt geeft om te onderhandelen en eenen eerba- » ren oorlog te voeren . »

» Ik vraag het u , vervolgt den zelfden redenaer , is dit eenen prins die den oorlog wilt kost wat kost ? Neen , maer hy wil ook den vrede niet kost wat kost . Den prins wilt alles wat hy willen moet voor het welzyn en voor de eer van Belgien , en ik zal gelukkig zyn hier zyne eeden te ontvangen .

» Wy hebben dus , vervolgt M. Lebeau , eene waerborg voor Luxemburg in het woord van den prins . Vergcet niet , dat wy niet te doen hebben met eenen prins die door petitiën de eer bedeld eene kroon te bekomen . »

Mynheeren ; ik zal niet langer van uw geduld misbruyk maken ; ik zal deze aanbalingen niet verder voortzetten . Maer is het mogelyk stelliger en vrywilliger beloften te doen ? Wie toch heeft M. Lebeau , minister van buytenlandsche zaken ten dien tyde , gedwongen om zulke verbintenissen te nemen , in naam van den prins die den troon ging beklimmen ? Niemand . Eh wel ! daer in is de trouwloosheyd gelegen , indien men zyne verbintenissen niet houdt ; daer is de schending der gezwore trouw ; maer komt gansch Belgien niet beschuldigen van trouwloosheyd , wanneer het in 1839 weygert het hoofd te bukken onder een afschuwelyk traktaat , die in 1831 door geweld is opgeleyd , en dat men het onmenschelyk en door geweld in 1839 wil doen uytvoeren .

Na zulke plechtige verbintenissen , en ik geloof niet dater nog plechtigere kunnen zyn , is het dan nog noodig , mynheeren , dat ik u de andere beweegredenen bekend make om de welke ik tegen de splitsing ben ? Wanneer gy den eed der provinciale en gemeente beambten voorschreven hebt , hebt gy geëyscht dat zy te gelyker tyd de constitutionnele schikking zouden handhaven , die het huys van Nassau voor eeuwig uyt Belgien sluyt . Gy hebt dezen eed opgeleyd aen alle de inwooners van Limburg en Luxemburg , gelyk aen alle de andere bewooners van Belgien . En door eene enkele stemming , mynheeren , denkt gy u te ontlasten van de eeuwige verantwoordelykheyd die op u weegt ? Gy maekt eene geheele bevolking meyneddig ! Hoe vele vaders des huysgezins beven thans

niet? of gy moest dien eed niet opgeleyd hebben , of gy moest heden den moed hebben uwe daden te handhaven.

De bewooners van Limburg en Luxemburg zullen niet achtervolgt of gestraft worden zegt men , en zal men genoegzaam zeggen. Zy zullen niet achtervolgt of gestraft worden?... Maer welke waerborg hebt gy dan? waer is de goede trouw van het gouvernement dat wy voor zyne slechte trouw verjaegd hebben? Sedert wanneer heeft het zich verbeterd? Sedert wanneer verbeteren de koningen zich door de ondervinding?

Zoo als hy was , zal hy blyven !

Maer mynheeren , men schynt groot belang aen de waerborg te bechten : dat men niet zal achtervolgt of veroordeeld worden. Maer zyn dit de zelfde uytdrukkingen niet die zich in onze constitutie bevinden? zegt zy ook niet dat de volksvertegenwoordigers niet mogen aenzocht of achtervolgt worden voor de opinien welke zy hier in deze kamer zullen geuyt hebben?

Eh wel ! men zou een treffend voorbeeld kunnen bybrengen van de toepassing dezer waerborg. Gy hebt nog niet vegeten dat eenen distrikt-commissaris , lid der kamer , van zynen post ontzet is geweest , en dat den minister die hem ontzet had , u gezegd heeft dat deze ontzetting het gevolg was der oppositie van dien gedeputeerden in de kamer. En was hy nogtans , onder de waerborg der constitutie niet? Was hy in zyn land niet , alwaer hy medegewerkt had om de vryheyd en de onafhangelykheid vast te stellen? In zyn land alwaer hy medegewerkt had om die zelve constitutie te maken welke hem moest beschermen? Eh wel ! dit schild van onschendbaerheid is zich tegen eene ministeriele grilligheyd komen verbryzelen. Ik vraag het u dan , welke magt zal zulk een schild hebben tegen de grilligheyd van den koning Willem?

Het huys van Oranje , mynheeren , heeft eenige bladzyden met bloed besmeurd in hare geschiedenis. Ik geloof niet dat men veel Limburgers en Luxemburgers zal ophangen of het hoofd afslaan , maer men zal hen op duyzenderley wyze kwellen ; men zal hen duyzende knevelaryen aendoen ; men zal hen dwingen den knie te buygen , en des noods zal men hen het slagtoffer maken eener plundering of misschien nog van iets erger. De gebroeders Dewitt , en zoo vele andere achtbare burgers die den roem en den voorspoed van Holland bewerkt

hadden, zyn zy niet lafhertig vermoord geworden? De onverbiddelyke geschiedenis heeft de namen der ware plichtgevan deze moordery, in bloedige letters geschreven. Niet een der groote mannen van Holland die in den weg der stadhouders liepen, is geregterlyk gedood geworden. Allen zyn vermoord of geplunderd geweest. Het was reeds van toen af een middel van regeren, gelyk zoo vele andere.

Ik geloof, mynheeren, myn land genoegzaam verdedigt te hebben der beschuldiging van de gezwore trouw te verbreken, door de uytvoering te weygeren van het verdrag van den 15 november 1851; ik geloof ook genoegzaam aengetoond te hebben, dat het door de splitsing is dat Belgien en deszelfs vertegenwoordigers de gezwore trouw schenden. Er blyft my echter nog te antwoorden op eene aenmerking van weynig belang in zich zelve, maer die eenigen indruk op de vergadering scheen te maken:

Eenen achtbaren afgeveêrdigde van Brugge, heeft u gezegd, dat het noodzakelyk was de belgische nationaliteyt te bevestigen, omdat hy in het verschiep eene geheele Europische omkeering zag, die de belgische nationaliteyt zou mede slepen, indien zy niet vast gesteld was. Dry vierde deelen zyner redevoering zyn toegewydgeworden om de noodzakelykheyd aen te toonen de Belgische nationaliteyt te grondvesten, en hy preekt de splitsing om Belgien aen de ontlitting te onttrekken, waarmede de europische omkeering ons bedreygd. Het schynt, inderdaed, dat alle gedachten omgekeerd zyn; ik twyfel somtyds over my zelve, wanneer ik zulke belagchelyke reden aenhoor, en dat ik zien dat zy door de kamer gunstig onthaeld worden. Indien ik den ouderdom bereykt had, waerop men alle zyne geestvermogens niet meer bezit, zou ik aen myn verstand twyfelen. Hoe! om dat er in eene toekomst die niet ver af is, eene geheele nieuwe grondverdeeling zal plaets hebben, moeten wy ons splitsen? In de vrees dat men onze nationaliteyt niet eerbiedige, moeten wy een verdrag aennemē dat ons onteerd? Gy wilt op den grooten dag der europische verdeeling uwe nationaliteyt doen gelden, en aen de mogendheden zeggen: Wy bestaan, dus moet gy ons eerbiedigen! Maer vreest gy niet dat men u antwoorde: Hoe! gy hebt de lafhertigheyd gehad zelve uw grondgebied te ontlitten, en gy wilt dat wy meerder bezwaer zullen maken dan gy?

Gy bestaat; zegt gy, maer door eene broedermoord, en gy wilt uwe nationaliteyt doen eerbiedigen, uwe nationaliteyt die door een schelmstuk bevestigd is. Gy hebt u zelve afgescheyden van een tiende deel uwer bevolking die gy onmenschelyk verstooten hebt, en gy wilt deze barbaersche daed doen gelden om uwe nationaliteyt te behouden! — Ziet daer wat men u zal antwoorden; en wat zult gy dan te zeggen hebben?....

Van den dag waerop een volk het grondbeginsel van zyn bestaan verloochend, is het een verloren, een onteerd volk!

Ik heb dikwyls hooren spreken van de mannen des ander daegs, die alleen in staet waren eene omwenteling te voltrekken. Ik weet dat degene die eene omwenteling beginnen, in het algemeen maer eene zaek beoogen: het welzyn des lands. Het zyn degene welke daarna komen, die altoos staende houden dat hunne voorgangers de zaken slecht gezien hebben, dat zy niets goeds en alles slecht gedaen hebben. Het is aldus dat zy het volk en de natien bedriegen, om hun het grondbeginsel van hunnen oorsprong, van hun bestaan te doen verloochenen. Het volk dacht zyne nationaliteyt, het dacht zich zelve veroverd te hebben. Er zyn ministers en staets-mannen gekomen die beproefd hebben om aen het volk ernstiglyk te doen gelooven, dat het nog het eene, noch het andere veroverd had.

Het is de diplomatie die de belgische nationaliteyt gewonnen heeft, roepen zy aen al die het hooren willen. Vraegt dan het bewys van hun gezegde, dan zullen zy u antwoorden met den grimlach van medelyden op de lippen: Het bewys is, dat wy u komen vragen om over het tiende gedeelte uwer bevolking te beschikken; gy kunt de negen tiende deelen niet behouden dan door u zelve te *morceleren*. Ziet daer de diplomaten, ziet daer de mannen die de belgische nationaliteyt veroverd hebben! — Zy hebben zich verwyderd van het grondbeginsel der omwenteling, en tot wat eynde zyn zy gekomen? Zy hebben den vreemdeling willen bedriegen, zy hebben het land willen bedriegen, en zy hebben zich zelve bedrogen, want zy zullen eens de gevolgen van hun bedrog moeten onderstaen.

Mynheeren, alvorens ik eyndig, want myne krachten zyn uytgeput, kan ik niet nalaten eenen oogslag te werpen op het verledene; ja, tot 1830! Had ik het vooruitzicht gehad dergene welke my gevolgd hebben, die de verwaendheyd gehad

hebben de omwenteling te voltrekken , die het talent gehad hebben alles te voorzien , alles te voorzeggen ! Ach ! had ik dit talent gehad , dan zou ik deze omwenteling , zoo schoon in haren oorsprong , zoo schoon in hare toekomst , niet begonnen hebben : ter zyde alle deze pogchery van onafhangelykheid en nationaliteyt , die maer leugens van overeenkomst zyn , wilde ik wel eens weten wat of degene die de omwenteling gemaakt en doorstaen hebben , er by gewonnen hebben . Ter uytzondering van die welke haer exploiteren , wie is het dan die er by gewonnen hebben ?

Was het wel de moeyte weêrd eene staetkundige herboring te beproeven , om het ongelukkige Belgien in zulke onbekwame handen te werpen ?

Den naem van Belg is schitterend uyt het stof der eeuwen gekomen ; wy hebben u dien naem schoon en zuiver overhandigt , en wat hebt gy er mede gedaen ? Gy hebt zynen oorsprong verloochent , gy hebt hem door den modder der hoven en der diplomatie gesleurd ; thans is hy bezoedeld , besmeurd en onherkennelyk ; morgen gaet gy hem onteeren !

Ik zeyde in 1831 : indien de splitsing zal volbragt worden , verloochen ik den belgischen naem . Ik herhael het heden , dien naem zoo schoon in 1830 , nu besmet , ik verloochen hem !

Waertoe zyn alle die kundige intrigens gekomen om eenen volks-oorsprong te verduyken ? Gy gaet achtbare ambtgenoten uyt u milden verstooten ; gy gaet dappere verdedigers , moedige medevaderlanders van Belgien rukken . Gy vergeet dat zy u in den oogenblik des gevaers zyn komen verdedigen , gy vergeet dat zy hun bloed met het uwe zyn komen mengen , niet in het belang van Limburg of Luxemburg , maer in belang van geheel Belgien !

De Luxemburgers die zich in Brussel doen dooden hebben , konden daer den titel van Belg en hunne onafhangelykheid veroveren ; maer was het in Zeeuws-Vlaenderen ook voor Luxemburg dat de Luxemburgers er zich deden dooden ? Het is te nauwer nood ten voordeele van Belgien dat den moedigen Maréchal zich te Osburg heeft laten dooden , het was ten voordeele der Antwerpenaren ! Het was ten voordeele der Antwerpenaren , die thans de Luxemburgers verlaten , in de haet-zuchtige hoop dat het gouvernement het regt op de Schelde zal afkopen . Ydele hoop ! Den koning van Holland is te fyn

en te staatkundig! Antwerpen zal het kenteeken dragen der afhanglykheyd van Belgien wegens Holland. Het was om π , Antwerpenaren, van die onheylen te bevryden, dat de Luxemburgers zich hebben doen dooden door de verovering te beproeven van den linken oever der Schelde.

Men heeft alles gedaen om de vryheyd der Schelde te doen eerbiedigen. Den dag op den welken de vrye scheepvaart der Schelde niet meer geëerbiedigt is geworden, heeft men den generael Mellinet belast het beleg van Maestricht te maken; en indien men op dit bevel is terug gekomen, was het nog ten voordeele der Antwerpenaren; het is om dat den koning Willem gezegd had dat hy de have van Antwerpen zou blokeren, wanneer het beleg van Maestricht voortgezet wierd. Eh wel! gy verlaet de Limburgers onder het voorwendsel dat gy voor hen al gedaen hebt, wat mogelyk was te doen. Maer welke opofferingen hebt gy voor hen gedaen? — Wy hebben gedaen al wat wy konden, zegt gy, en dan hebben wy al gedaen wat wy moesten doen.

Maer wanneer hebt gy al gedaen wat gy kondet? Is het van de verbintenissen welke gy wegens de Limburgers en Luxemburgers genomen hebt dat gy sprekt? Maer die verbintenissen zyn uwe schande, als gy die niet volbrengt. Die heylige verbintenissen beveelden u wederstand te bieden, of ten minsten te wyken voor de verfoeyelykheyd van het verdrag door u zelve uyt te voeren! want wy vragen niets meer dan dat. Haest u niet, of belast u niet met het traktaat uyt te voeren; onderstaet de wet der noodzakelykheyd als het noodig zy, en wanhoopt niet van de voordeelen des tyds.

De Luxemburgers en Limburgers hebben alles opgeofferd om getrouw aen Belgien te blyven, en voor hante belooning worden zy van Belgien verlaten. Mynheeren, hebben zy met u niet veroverd het gene gy uwe nationaliteyt en uwe onafhanglykheyd noemt? Hebben zy niet deel genomen aen de bloedige gevechten van Brussel, van Mechelen, van Waelhem? Is het de Luxemburgsche compagnie niet welke de eerste de drykleurige vlag op den dyk te Waelhem geplant heeft? De compagnie van Brussel kwam de tweede, en onstonds plantte de Luxemburgsche compagnie hare vlag aen het hoofd der brug; de Brusselsche compagnie plantte ook moediglyk hare vlag in het midden der brug. Toen was er wedyvering van

moed en zelfs-opoffering voor het land ; den eygenbaet , die nu zoo hard spreekt , deed alsdan zyne stem niet hooren.

In die tyden , van roemryk nadenken , marcheerde de compagnie van Brussel gelyk met die van Luxemburg , elkeen drukte zich broederlyk de hand , alvorens tot den stryd te gaen , en na de overwinning ombelsden de Brusselaers en Luxemburgers elkanderen als broeders. Heden veroordeeld gy de eerste , om met hunne eygene handen de wreedste der opofferingen te begaen , en delaetste , om dezelve te onderstaen. Is dit trouwhertigheyd ? Men heeft zulke eerlooze voorbeelden gezien by de oude barbaren , doch in het herboren Europa is nog nooyt zulke eerloosheyd begaen geworden , en ik hoop nog dat wy er de eerste voorbeelden niet zullen van geven.

Zal ik u de namen der slagtoffers melden ? De opnoeming zou te lang zyn ; ik zal my tot eenen bepalen :

Eenen moedigen Luxemburger , Aymar genaemd , (dat dien naem , na uwe stemming , u eeuwig op het geweten ligge even als eene nightmare !) Aymar , na te Lier gewond geweest te zyn , vyf dagen daarna nog gewond te Berchem , werd des anderen daegs , wanneer hy Antwerpen introk , gedood. Wat had dien dapperen Luxemburger noodig voor Antwerpen te stryden ? Is het ten voordeele van Luxemburg dat dien moedigen jongeling in Antwerpen gesneuveld is ?

Hoe ! gy gaet mannen verbannen die uw broeders zyn , die met ons en voor ons eene omwenteling gemaakt hebben ! Een afschuwelyk traktaat veroordeeld hen tot de ballingschap en gy wykt niet voor den rol van beul belost met de uytvoering ? Het is niet genoeg dat gy de zwakheyd hebt uwe plechtige verbintenissen te schenden , gy gaet zelve den akt van barbaersheyd wegens uwe broeders uytvoeren ; wani het is maer in de barbaersche tyden dat men de registers te gelyker tyd den rol van beul heeft zien vervullen.

Ziet daer den dobbelen rol dien gy aen de belgische omwenteling doet spelen ; ziet daer den rol dien gy , belgische representanten , u niet schaemt aen te nemen.

Veroordeeld onze medevaderlanders van Limburg en Luxemburg tot de ballingschap , aengezien myne stem magteloos is om hen te verdedigen ; magteloos om u tegen u zelve te verdedigen. Maer ik protesteer en vertrek. Indien ik u niet kan beletten myne medevaderlanders te veroordeelen , kan ik

ten minste in hun lot deelen. Onze veroordeeling zal gelyk wezen; op den oogenblik dat gy uw broedermoordend vonnis zult uitspreken, veroordeel ik my tot de staetkundige ballingschap: ja, ik zal eenen *iloot* in myn eygen land zyn; ja, in het land, alwaer ik, met de mannen des volks alles gewaegd heb, om het van het juk der vreeinden vry te maken; ja, ik heb alles gewaegd.

Myn bestaen was niets, maer ik heb het bestaen myner gansche familie in gevaer gesteld; ik heb het bestaen myner vrouw en van myne zeven kinderen ten pande gesteld. Ja, ik veroordeel my tot de ballingschap, en wanneer ik u misschien eens eenen schuylhoek en de gastvryheyd zal komen vragen, zult gy my ontvangen als eenen broeder, en als myne kinderen u hulp en bystand komen vragen, dan zullen uwe kinderen hen als broeders ontvangen, en hen de hand drukkende, zullen zy zeggen: « Het zyn de zonen van den genen, die van de eerste gewerkt heeft voor onze onafhanglykheyd, en die zich tot eene staetkundige dood veroordeeld heeft, liever dan in onze schande toe te stemmen! (Hevige en langdurige toejuygingen.)

BYVOEGSEL.

Het traktaat die de splitsing van ons grondgebied bevestigt, is den 19 meert door de kamer aengenomen geworden, met eene grootere meerderhejd dan men wel verwachtte.

De kamer was volledig. Twee leden waren er slechts afwezig: den eenen was wylen M. Bekaert, den anderen M. Trenteseaux, die ernstig ziek was.

Zie hier hoe de stemmen der honderd leden welke in de kamer tegenwoordig waren, verdeel zyn geweest:

Hebben in de schande des vaderlands toegestemd:

Andries; Coghen; Coppirters; David; De Behr; De Brouckère; De Florissonne; De Jaegher; De Langhe; De Meulenaere; De Nef; De Perceval; Dequesne; De Roo; De Secus; Desmaisières; Desmanet de Biesme; De Terbeck; De Theux; Devaux; Dolez; Donny; Du Bois; Dubus (Bernard); Duvivier; Eloy de Burdinne; Fallon; Hye-Hoys; Keppenne; Kervyn; Lardinois; Lebeau; Lecreps; Liedts; Maertens; Mast de Vries; Mecus; Mercier; Milcamps; Morel-Danheel; Nothomb; Pirmez; Polfvliet; Raikem; Alex. Rodenbach; Rogier; Smiths; Troye; Ullens; Van den Hove; Vander Belen; Van Hoobrouck; Van Volxem; Verdussen; Verhaegen; Vilain XIII; Wallaert; Willmar. — Total 58.

Hebben tegen de XXIV artikels gestemd:

Angilis; Beerenbroek; Berger; Brabant; Corneli; Dechamps; De Foëre; De Longrée; De Man d'Attenrode; De Meer de Moorsel; Félix de Mérode; Werner de Mérode; Demoncean; De Puydt; De Renesse; Desmet; D'Hoffschmidt; D'Huart; Doignon; Du Bus (oudsten); Dumortior; Ernst; Frison; Gendebien; Jadot; Heptia; Lejeune; Manilius; Metz; Peeters; Pirson; Pollenus; Raymaekers; Constantin Rodenbach; Scheyven; Seron; Simons; Stas-de Volder; Thienpont; Van den Bossche; Vergauwen; Zoude. — Total 42. — Meerderhejd 16 stemmen.

Toen M. Gendebien moest stemmen, riep hy met luyder stem: Neen, 380,000 mael neen voor de 380,000 Belgen welke men ons wilt ontrukken! — Dit gezegde veroorzaakte eene algemeene toejuyging op de banken der kamer en in de tribunen.

Zoo haest den uytslag der stemming bekend was heeft den achtingsweerdigen heer Gendebien aen den President zyn ontslag gegeven als lid van de kamer der volksvertegenwoordigers, en is de zael uytgegaen; aenstonds zyn eene menigte representanten hem te gemoed gegaen en hebben hem met zoo veel aendoening en deelneming de hand gedrukt, dat men van weërs kanten tranen stortte.
